

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Komparativní analýza českého a francouzského soudnictví a
rozbor příslušné francouzské právní terminologie

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petru, Ph.D.

Autor práce: Aneta Harudová

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 4.

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 28. dubna 2014

.....

Aneta Harudová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce
JUDr. Mgr. Ivovi Petřů, Ph.D. za ochotu, vstřícný přístup a cenné rady, které mi při
tvorbě této práce poskytl.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je analyzovat a následně porovnat český a francouzský soudní systém. Vzhledem ke studiu francouzského jazyka je druhá část práce zaměřena na rozbor příslušné soudní terminologie.

Práce je členěna do pěti kapitol. První kapitola představuje teoretický úvod o místě a roli soudnictví v rámci mocenských mechanismů založených na principu dělby moci. Druhá kapitola je věnována porovnání právních základů francouzského a českého soudnictví. Třetí kapitola se potom zabývá srovnáním historického vývoje justice v obou zemích. Čtvrtá kapitola je klíčová, neboť detailněji popisuje strukturu obou typů soudnictví a vystihuje hlavní podobnosti či naopak odlišnosti mezi nimi. Poslední kapitola obsahuje rozbor příslušné soudní terminologie.

Závěr práce tvoří resumé ve francouzském jazyce a dvojjazyčný francouzsko-český glosář.

Abstract

The aim of this bachelor thesis is the analysis and consequent comparison of two different judicial systems; Czech and French one. Considering studies of the French language, the second part of the thesis is focused on analysis of selected French legal terms and deals with difficulties appearing when translating.

The thesis is divided into five parts. The first part provides some basic information about the role of judicial power within the state which is based on principle of power division. The second part then gives an insight into comparison of particular legal bases of Czech and French justice. The third part deals with the history of judicial systems of both countries. The next part is crucial, because it describes in more detail the judicial organisation in the Czech republic and in France and highlights the main similarities and differences between them. The last part contains the analysis of the selected judicial terms.

The bachelor thesis is concluded by the french résumé and French-Czech glossary.

Obsah

ÚVOD.....	8
1 PŘEDMĚT SOUDNICTVÍ A SOUVISEJÍCÍ POJMY	10
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA SOUDNICTVÍ.....	13
2.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA ČESKÉHO SOUDNICTVÍ.....	13
2.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA FRANCOUZSKÉHO SOUDNICTVÍ.....	14
2.3 KOMPARACE ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY SOUDNICTVÍ	15
3 HISTORIE SOUDNICTVÍ	17
3.1 HISTORIE ČESKÉHO SOUDNICTVÍ	17
3.2 HISTORIE FRANCOUZSKÉHO SOUDNÍHO SYSTÉMU	20
3.3 KOMPARACE ČESKÉHO A FRANCOUZSKÉHO VÝVOJE SOUDNICTVÍ.....	22
4 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	25
4.1 ČESKÝ SOUDNÍ SYSTÉM.....	25
4.1.1 <i>Obecné soudnictví</i>	26
4.1.2 <i>Správní soudnictví</i>	29
4.1.3 <i>Ústavní soudnictví</i>	30
4.2 FRANCOUZSKÝ SOUDNÍ SYSTÉM.....	31
4.2.1 <i>Obecné soudnictví</i>	32
4.2.2 <i>Soudy II. stupně a Kasační soud</i>	37
4.2.3 <i>Správní soudnictví</i>	38
4.2.4 <i>Soudní orgány stojící mimo dualistickou soustavu</i>	39
4.3 KOMPARACE ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ ORGANIZACE SOUDNICTVÍ	41
5 PRÁVNÍ JAZYK A ROZBOR PRÁVNÍ TERMINOLOGIE Z OBLASTI SOUDNICTVÍ.....	45
5.1 PRÁVNÍ JAZYK.....	45
5.2 LEXIKUM PRÁVNÍHO JAZYKA A PRÁVNÍ STYL.....	46
5.3 PRÁVNÍ PŘEKLAD.....	48
5.3.1 <i>Překladatelské postupy</i>	49
5.4 ROZBOR PRÁVNÍ TERMINOLOGIE V OBLASTI SOUDNICTVÍ	52
5.4.1 <i>Existence více českých slovníkových ekvivalentů</i>	53
5.4.2 <i>Neexistence českého slovníkového ekvivalentu</i>	58
ZÁVĚR	61

RÉSUMÉ	64
GLOSÁŘ.....	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	70
SEZNAM PŘÍLOH	74

Úvod

Tato bakalářská práce si v první řadě klade za cíl popsat francouzský a český soudní systém a porovnat hlavní rysy, ve kterých se oba systémy liší či naopak shodují. Sekundárním cílem práce je analýza francouzské právní terminologie aplikované v první části práce.

V rámci studií jsem měla možnost seznámit se základy z oblasti práva a zároveň mé znalosti uplatnit ve francouzském jazyce. Toto téma jsem si vybrala na základě získaných poznatků o velmi složité struktuře francouzského soudního systému ve srovnání s podstatně jednodušším českým soudním systémem. Komparaci obou soudních soustav považuji za velice přínosnou, neboť mi umožní více nahlédnout do této problematiky a uvědomit si zásadní odlišnosti mezi oběma soudními systémy. Vzhledem k rozsahu tohoto tématu se budu věnovat pouze srovnání právních základů soudní moci, dále srovnání historického vývoje francouzského a českého soudnictví a nakonec se zaměřím na komparaci organizační struktury obou soudních systémů. Při popisu francouzské justice budu jednotlivé instituce a další pojmy překládat do francouzského jazyka. Již v tomto okamžiku si troufám říci, že pro některé právní termíny bude obtížné najít vhodný ekvivalent v českém právním řádu a proto se problematice příslušné francouzské právní terminologie věnuji v druhé části práce.

Výše zmíněným cílům přizpůsobím samotnou strukturu této práce. Rozčlením ji do pěti kapitol, které dále budu členit do několika podkapitol. První kapitola představuje čistě teoretický úvod do problematiky soudnictví. Zde naznačím, jakou roli soudní moc zaujímá v rámci státního mechanismu, a zároveň zde osvětlím některé další pojmy související s touto oblastí. V druhé kapitole pomocí zrcadlové porovnávací metody popíši právní předpisy upravující strukturu a fungování obou typů soudních systémů a následně provedu komparaci. Stejným způsobem je členěna třetí kapitola, kde nabízím stručný teoretický exkurs do historického vývoje soudní soustavy v České republice a ve Francii a poté se zaměřím na zásadní podobnosti či odlišnosti, k nimž v průběhu vývoje dochází. Toto srovnání je klíčové pro následující čtvrtou kapitolu, kde detailněji popisuji a porovnávám současnou francouzskou a českou organizační strukturu jednotlivých druhů soudnictví; obecného, ústavního a správního.

Poslední kapitola je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se budu zabývat zvláštnostmi a lexikální stránkou právního jazyka. Zde nastíním klíčové rysy právního stylu a specifické problémy, ke kterým při překladu do cílového jazyka obvykle dochází. Smyslem samotné praktické části této kapitoly je pak analýza vybraných francouzských termínů uplatněných v předchozích kapitolách. Pozornost zde věnuji pouze problematickým termínům z oblasti francouzské soudní organizace, pro které české zdroje nabízí více různých ekvivalentů, či naopak ke kterým je nutné vytvořit zcela nový originální termín na základě získaných poznatků. Cílem této části bakalářské práce je tedy v první řadě zjistit, zda vybrané zdroje pro dané termíny vůbec nabízí relevantní český ekvivalent. Pokud ano, zaměřím se na analýzu nabízených možností překladu jednotlivých pojmů za pomoci vícejazyčných i výkladových slovníků, které jsou podrobněji uvedeny v příslušné kapitole. Vybrané zdroje jsou dále doplněny o terminologickou databázi IATE, která nabízí možnost zvolit si tematický okruh vyhledávaných pojmů.

Závěr práce tvoří jednak shrnutí a zhodnocení stanovených cílů a rovněž dvojjazyčný francouzsko-český glosář, který obsahuje překlad odborných termínů uplatněných v této práci.

Při zpracování této práce se pro popis českého soudního systému opírám především o tyto právní předpisy: *Ústava České republiky*, *Zákon o Ústavním soudu*, *Zákon o soudech a soudcích*, a *Soudní řád správní*. Využila jsem rovněž literární prameny uvedené v závěrečném seznamu použitých zdrojů. V případě charakteristiky soudního systému ve Francii jsem čerpala z internetových zdrojů, které jsou opět zmíněny v závěru práce. Jedná se především o francouzské právní předpisy upravující soudnictví, zejména *Ústava Páté republiky*, *Zákoník o soudní organizaci* a *Soudní řád správní*.

Pro překlad odborných termínů v nadpisech a v textu práce, které jsou uvedeny kurzívou a v závorkách jsem použila *Francouzsko-český a Česko-francouzský právní slovník*.¹ V případě, že nebylo možné vhodný ekvivalent dohledat, vytvořila jsem zcela nový originální termín. Jak jsem již naznačila, této problematice se věnuji v závěrečné kapitole, kde pracuji s několika vybranými termíny z oblasti soudnictví.

¹ LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk 2008, 308 s.

1 Předmět soudnictví a související pojmy

Tato první kapitola představuje stručný úvod do problematiky soudnictví. Pro snadnější orientaci zde objasním některé stěžejní pojmy související s touto oblastí. Kromě samotného vymezení základních pojmů také stručně vysvětlím, jakou roli soudnictví zaujímá v rámci státní moci.

Nejprve považuji za nezbytné definovat samotný pojem *soud*. Jak uvádí Schelleová, soudy jsou právní instituce, které vždy zaujímaly jednu z nejdůležitějších rolí v lidské společnosti, neboť již od dávných dob plní úlohu legitimních nositelů spravedlnosti. Hlavním posláním soudů je podle čl. 90 Ústavy poskytovat ochranu právům a rozhodovat o vině a trestu za trestné činy. Autorka rovněž uvádí, že svobodný přístup k soudům a nárok na soudní ochranu plyne ze základních funkcí právního státu.

Pokud jde o samotný a velmi široký pojem *soudnictví*, hovoříme o činnosti směřující k realizaci úkolů svěřených soudům – „souzení“. Soudnictví tedy představuje jednotnou právní oblast, která se věnuje řešení právních konfliktů různé povahy, což je příčinou vzniku diferenciací soudnictví na jednotlivé druhy (ústavní, obecné, správní). Toto rozlišení soudnictví spočívá pouze ve funkčním členění na základě pravomocí, jež jsou jim svěřeny.²

Pravomoc soudu (kompetence) lze označit jako vymezení okruhu záležitostí, které jsou soudy oprávněny projednávat a rozhodovat. Kompetence soudů jsou stanoveny v souvislosti s jejich funkcemi v rámci právního systému. Jelikož francouzský i český právní systém vychází z římské právní tradice, jednotlivé druhy soudnictví jsou pro obě země totožné a tvoří je tři základní typy:

Obecné soudnictví – řeší konflikty mezi stranami, kde soud plní roli nezávislého subjektu. Do této oblasti také patří i soudnictví trestní, které zajišťuje ochranu společnosti rozhodováním o vině a je-li zjištěna, tak rovněž o trestu. Některé zdroje (např. Zoulík, 1995) řadí trestní soudnictví zvlášť jako samostatný druh, nicméně pro lepší přehled v bakalářské práci je vhodnější jej

² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví a právní služby*, Praha: Alfa Publishing, 2006, str. 9 - 11

zařadit do obecných soudů z toho důvodu, že francouzský i český soudní systém začleňuje trestní soudnictví do soudnictví obecného.

Správní soudnictví – zajišťuje ochranu před nezákonnými zásahy veřejné správy. Přezkoumává rozhodnutí, jež jsou vydána administrativními orgány ve správním řízení.

Ústavní soudnictví – garantuje rozhodování o ústavnosti zákonů a zákonnosti dalších právních předpisů.

Jak se čtenář může dočíst například v Prouzově publikaci³, diferenciaci soudnictví má samozřejmě vliv i na samotnou organizační strukturu soudnictví. Pro některé druhy justice může být zřízena zvláštní soudní soustava (např. francouzské správní soudnictví) nebo naopak v rámci jednoho druhu soudnictví lze rozlišovat více oblastí (např. obecné soudnictví zahrnuje soudnictví obchodní a pracovní).

Organizaci soudní soustavy se rozumí členění soudní soustavy na základě vzájemných organizačních vazeb. Soudy je tak možné členit vertikálně na jednotlivé stupně či horizontálně podle určení rozsahu působnosti. Bylo řečeno, že základní druhy soudnictví jsou totožné, nicméně k samotné soudní struktuře přistupují obě země poněkud rozdílným způsobem a cílem této práce je alespoň v hrubých rysech naznačit hlavní odlišnosti.

Na konkrétní podobu soudní organizace má jednoznačně vliv postavení soudní moci v rámci státní moci. **Státní moc** lze definovat jako velmi složitý mechanismus, který tvoří státní orgány lišící se od sebe metodami činnosti, funkcemi, pravomocemi atd. Aby mohl stát správně fungovat jako celek, musí být mezi těmito orgány vytvořen účelný systém dělby práce, jenž je historicky založen na principu dělby moci.

Dělbu moci lze charakterizovat jako základní požadavek právního státu. Za vlastního zakladatele této dělby je považován John Locke, nicméně trojí typ moci (zákonodárná, výkonná, soudní) poprvé uvádí francouzský filozof Charles de Montesquieu ve svém díle „*O duchu zákonů*“. Autor toto téma více propracoval a *teorii*

³ PROUZA, Daniel. *Organizace justičního systému*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008, str. 34

o dělbě moci ⁴obohatit naukou o brzdách a rovnováhách. Systém brzd a rovnovah se skládá ze dvou zásad. První z nich je oddělenost a samostatnost všech tří složek státní moci, tj. že jednotlivé orgány nejsou ve vztahu podřízenosti. Druhou zásadou se rozumí požadavek, aby se jednotlivé moci mezi sebou brzdily a nedocházelo tak ke zneužití propůjčené moci.

Je důležité si uvědomit, že soudní moc v rámci státní moci zaujímá zcela jedinečné postavení charakteristické právě její nezávislostí. Požadavek nezávislosti má u soudní moci větší význam než je tomu u legislativy a exekutivy, neboť právě soudní moc chrání základní práva a svobody. Autonomie a institucionální oddělenost soudní moci od moci výkonné a zákonodárné jsou specifickými vlastnostmi soudů spočívající ve výlučnosti výkonu soudnictví pouze prostřednictvím soudů. Tyto základní rysy soudů je oddělují od ostatních orgánů státní moci. Nejedná se o nějaké „privilegium“, nýbrž o jakousi zásadu nutnou pro plnění jejich úlohy.⁵ I Zoulík ve své publikaci zmiňuje, že soud je *nezávislý nejen na stranách sporu, ale i na státu, takže stát sám může být jednou ze stran.*⁶

⁴ „Není svobody, jestliže není moc soudní oddělena od moci zákonodárné a výkonné. Kdyby byla moc soudní spojena s mocí zákonodárnou, byla by moc nad životem a svobodou občanů pouhou libovůlí, protože soudce by byl zároveň zákonodárcem. Kdyby byla moc soudní spojena s mocí výkonnou, soudce by mohl být i zároveň tyranem.“ MONTESQUIEU, Ch.: *O duchu zákonů*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2003, str. 172

⁵ PROUZA, D. (2008), str. 27 - 29

⁶ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, [citace]: str. 51

2 Právní úprava soudnictví

Jelikož je problematika soudnictví v kontinentálním právu předmětem zákonné právní úpravy, věnuji se v této kapitole stručnému popisu a následné komparaci českých i francouzských právních základů, na nichž struktura obou soudnictví spočívá.

2.1 Právní úprava českého soudnictví

Oddělení mocí v rámci státního mechanismu je jedním z ústavních principů České republiky. Právní základ vztahující se na oblast soudnictví je v českém systému „roztříštěn“ v celém právním řádu do právních předpisů různé právní síly. Za základní pramen lze označit nejvyšší právní předpis v České republice *Ústavu České Republiky*, tedy ústavní zákon číslo 1/1993 Sb. Ten byl přijat Českou národní radou dne 16. prosince 1992. Soudní moc je podrobně rozebrána v Hlavě IV.(čl. 81-96) jako zvláštní a jednotný typ státní moci. Jednotlivé články popisují postavení, strukturu a kompetence soudů. Článek 81 klade důraz na výkon moci soudní nezávislými soudy. Nezávislost a nestrannost soudců je upravena v následujícím článku 82. Výhradně Ústavním soudem a jeho zvláštním postavením v rámci českého systému se zabývá článek 83–89 a samotná soudní soustava je popsána ve zbývajících člancích 90–96.

Další základní právní úpravou vztahující se na soudy je ustanovení hlavy páté *Listiny základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.)* tvořící spolu s Ústavou *Ústavní pořádek ČR*. Hlava pátá Listiny zdůrazňuje právo na soudní a jinou právní ochranu, například v článku 36 je zakotveno, že *každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem*. Listina dále garantuje možnost domáhat se stanoveným způsobem svého práva u nezávislého a nestranného soudu či u jiného orgánu ve stanovených případech a rovněž zaručuje základní práva účastníků soudního řízení apod.

Stěžejním právním pramenem, který upravuje organizaci a činnost soudů je *Zákon č. 6/2000 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů* (dále jen Zákon o soudech a soudcích). Zákon obsahuje dvanáct částí a sedm příloh, ve kterých jsou upraveny hlavní zásady činnosti soudů,

soustava, organizace a činnost jednotlivých článků soudů. Pro tuto bakalářskou práci je relevantní pouze první část, neboť právě ta se zabývá charakteristikou jednotlivých soudů.

Právní úpravu civilního procesu v ČR obsahuje *Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.)*. Pravidla trestního řízení upravuje *Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním)*. Pokud jde o správní soudnictví, základní pramen tvoří zákon č. 150/2002 Sb. ze dne 21. března 2002 – *Soudní řád správní*. Zejména se jedná o část II, která popisuje příslušnost a pravomoci Nejvyššího správního soudu a dále vymezuje všechny záležitosti ze sféry správního práva, které spadají do kompetencí specializovaných senátů krajských soudů.

Ústavní soudnictví vyjma Ústavy ČR upravuje *Zákon o Ústavním soudu (zákon č. 182/1993 Sb.)*. Pro tuto práci je relevantní zejména část I a II, jež podrobně popisuje strukturu a funkce Ústavního soudu.

2.2 Právní úprava francouzského soudnictví

Podobně jako v České republice je hlavním pramenem zakotvující soudnictví Ústava, která bývá také označována jako Ústava 4. října 1958 nebo Ústava Páté francouzské republiky (*Constitution de la Cinquième République*). Zde je moc soudní rovněž oddělena od moci výkonné a zákonodárné.

Pokud jde o obsah, tato Ústava se skládá z 16 hlav a 89 článků. Preambule této Ústavy odkazuje na Preambuli Ústavy Čtvrté republiky ze dne 27. října 1946 a rovněž na Deklaraci práv člověka a občana (*Déclaration des droits de l'homme et du citoyen*) z roku 1789, která určuje hlavní demokratické zásady jako je rovnost občanů před zákonem, presumpce nevin, svoboda myšlení atd. Oba tyto texty tvoří součást francouzského ústavního pořádku (*Bloc de constitutionnalité*) spolu se zákonem uznanými základními principy (*Principes fondamentaux*). Jedná se o jedenáct zásad určených Ústavní radou. Tyto zásady jsou nositelé ústavních hodnot a mimo jiné zahrnují právo na obhajobu, osobní svobodu a nezávislost správního soudnictví. Jedním

z nejstarších dokumentů, kde figuruje právo na soudní ochranu, je právě francouzská Deklarace práv člověka a občana.

Soudní mocí se v Ústavě konkrétně zabývají hlavy VI –X. Hlava šestá zakotvuje mezinárodní úmluvy týkající se mimo jiné základních práv a svobod. Ústava Páté republiky také zřídila Ústavní radu řešící legislativní spory, které se podrobně věnuje hlava sedmá. Dále hlava osmá stanovuje, že prezident Republiky garantuje nezávislost soudní autority spolu s Nejvyšší soudcovskou radou (*Conseil supérieur de la magistrature*). Tato hlava dále stanovuje zákaz svévolného zadržení ve vazbě a zákaz trestu smrti. Hlava devátá se věnuje Vysokému soudu (*Haute Cour*), který je jediným orgánem způsobilým zprostit prezidenta jeho funkce v případě spáchání trestného činu během výkonu funkce. V hlavě desáté je zakotven Soudní dvůr republiky (*Cour de justice de la République*) a dále trestní odpovědnost členů vlády. Soudní dvůr republiky je dle článku 67 oprávněn soudit ministry v případě porušení zákona.

Strukturu francouzského soudního systému podrobně popisuje Zákoník o soudní organizaci (*Code de l'organisation judiciaire*). Charakterizuje soustavu obecných soudů a jejich vnitřní fungování.

Civilní proces zachycuje Občanský soudní řád (*Code de procédure civile*) a trestní proces je popsán v Trestním řádu (*Code de procédure pénale*). Řízení před správními soudy upravuje Soudní řád správní (*Code de justice administrative*).⁷

2.3 Komparace české a francouzské právní úpravy soudnictví

Z výše uvedených kapitol vyplývá, že francouzské a české právní předpisy upravující soudnictví si v mnohém odpovídají. Podobu lze spatřovat již ve striktním oddělení soudní moci od ostatních složek státní moci, a tedy i ve stejném postavení soudní moci v obou státech. Tento důležitý prvek nezávislého soudnictví je u obou zemí pevně zakořeněn v ústavě. Rovněž Listina základních práv a svobod a Deklarace práv

⁷ Přeloženo z oficiální databáze právních předpisů Francie - *Legifrance* [online], dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>

člověka a občana pojednávají o soudnictví a o právu občanů na soud podobným způsobem.

Členění soudní soustavy a působnost jednotlivých soudů u obou zemí upravuje ve Francii speciální Zákoník o soudní organizaci a stejně tak v České republice je podobně popisuje Zákon o soudech a soudcích. Procesní úpravu soudnictví rovněž řeší jak v českém tak ve francouzském prostředí Občanský soudní řád a Trestní řád. Podobně je tomu i u soudnictví správního. Z toho vyplývá, že u francouzských předpisů týkajících se rozdělení a fungování jednotlivých druhů soudnictví lze vždy najít patřičný ekvivalent v českém prostředí. Je však potřeba přihlídnout na rozdíly související se samotným uspořádáním soudního systému (viz kapitola 4.3).

V mnoha případech se lze domnívat, že české právní předpisy doslova vycházejí z těch francouzských – ať přímo nebo nepřímo. Například Ústavní listina První republiky se tehdy částečně inspirovala Ústavou Třetí francouzské republiky. Vzhledem k tomu, že Francie položila základní kameny moderního demokratického zřízení v Evropě, stala se významným zdrojem inspirace v oblasti právního a soudního zřízení napříč Evropou.⁸

⁸ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996, str. 121 - 122

3 Historie soudnictví

V této části bakalářské práce ve stručnosti nastíním dějiny českého a francouzského soudnictví. Vývoj justice procházel různými etapami lidské společnosti a postupně se zdokonaloval až do nynější podoby. Základní historické mezníky, popsané níže, pomohou rovněž pochopit současnou strukturu a postavení národních soudních systémů.

3.1 Historie českého soudnictví

Jako zdroj informací k této kapitole jsem použila dva zdroje; jednak publikaci *Soudnictví (historie, současnost perspektivy)* od Ilony Schelleové⁹, odkud jsem čerpala především poznatky o celkovém vývoji justice od prvotních institucí až po aktuální podobu a jednak spis *Soudy a soudnictví* od Františka Zoulíka¹⁰, který se detailněji věnuje historii českého soudnictví správního.

Pro české soudnictví je příznačná dlouhá a bohatá historie, neboť počátky řešení sporů spadají do dob rodového a později kmenového uspořádání, kdy vznikají první zvyková pravidla v souvislosti s řešením konfliktů. V této předstátní době nejvyšší úlohu soudce zastávali kněží.

V průběhu formování přemyslovského státu zde vzniká první správní aparát, jenž byl převzat z Franské říše. Panovník (kníže) byl nejvyšším správním, soudním a zároveň zákonodárným orgánem. Úlohu poradního sboru panovníka plnil dvorský sjezd.

Následný vývoj soudnictví souvisí s diferenciací společnosti, se stavovstvím a měnícím se postavením panovníka. Nejdůležitější soud v českém království měla plně ve svých rukou šlechta a pozice panovníka byla postupně omezována v její prospěch. Na našem území v době středověku působila velmi spleť organizací soudů, mezi kterými však neexistovaly organizační ani procesní vazby. Jednalo se v podstatě pouze

⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*, Praha: Academia, 2004, str. 39 - 223

¹⁰ ZOULÍK, F. (1995): str. 150 - 158

o soudy specializované: rektorské, horní, zemské nebo také soudy patrimoniální. Soudy vlastnila též církev, neboť panovník církvi přiznával právo na vlastní soudnictví, nezávislé na světské moci.

Soudnictví prošlo nejdůležitějšími změnami v 18. století za vlády Josefa II., který na českém území prosadil reformy, jež se podepsaly i na organizaci justičního systému. Jakožto představitel osvícenského absolutismu podnikl řadu kroků ve snaze o centralizaci mocenského aparátu monarchie. Hlavním cílem bylo ucelení a sjednocení soudního systému. České soudnictví tak poznává počátky instančního systému.

Události kolem roku 1848 také významným způsobem ovlivnily soudní systém. Jak popisuje Schelleová, v této době se začínají formovat první znaky moderního soudnictví, tzn., že se prosazuje myšlenka obecných soudů přístupných všem občanům bez rozdílu jejich stavovské příslušnosti, jak tomu bylo u soudů stavovských. Vznik obecných soudů má tedy vyloženě demokratický charakter. Naopak vedle soudů obecných se postupně vytváří zvláštní kategorie soudů, jejímž posláním je zabývat se záležitostmi určité problematiky, nikoliv určitých společenských vrstev, jak tomu bylo v období středověku. V září 1848 císař poprvé vyhláší zásady nové organizace justičních orgánů, kde mimo jiné figuruje, že soudnictví je odděleno od správních orgánů a tvoří samostatnou část státní moci.

Rok 1918 a vznik Československé republiky nepředstavoval výrazné změny v soudnictví, neboť soustava uherského a rakouského soudnictví byla převzata recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. Soudy působící v tomto období můžeme rozdělit do několika skupin. Jednak jsou to veřejnoprávní soudy, kam spadá zejména soudnictví správní (v roce 1918 byl vytvořen Nejvyšší správní soud), a jednak tři základní skupiny soudnictví: trestní a civilní soudy řádné, specializované soudy a soudy rozhodčí. Základním předpisem byla Ústava z roku 1920, která ve své páté hlavě zakotvila zásady a fungování soudnictví v novém demokratickém státě. Tato Ústavní listina zůstala v platnosti i přes nepříjemné období Druhé republiky a druhé světové války. Soudcům zaručovala nezávislé postavení. Celá soudní struktura byla na našem území sjednocena v roce 1928. Existovaly zde krajské sborové soudy jako soudy civilní, soudy trestní, obchodní, exekuční, nad nimi působily soudy vrchní a Nejvyšší soud se sídlem v Brně. Základní organizační jednotkou se staly soudy okresní, nad nimi soudy krajské a dále vrchní soudy a Nejvyšší soud. Tato struktura odpovídá současné podobě naší soudní

soustavy. V první republice ovšem působila vedle řádných soudů i celá řada soudů specializovaných. Jako příklad zde lze uvést soud živnostenský, který byl převzat z Rakousko-Uherska.

Po chaotických změnách, způsobených během druhé světové války, se soudní systém vrátil do původního stavu, v jakém působil do roku 1938. Kromě řádných soudů byly v roce 1945 převzaty jednak kmetské soudy, a také Státní soud.¹¹ Oba tyto soudy byly soudy trestními. V Československu už tehdy existovaly soudy veřejného práva, zejména Nejvyšší správní soud, Volební soud a Ústavní soud.

Důležitým mezníkem ve vývoji soudnictví je bezesporu rok 1948 a přijetí Ústavy 9. května. Přijetím této Ústavy zaniká samostatnost moci soudní a taktéž vzniká požadavek principu účasti lidu na výkonu soudní moci. Soudci z lidu se účastnili soudního řízení v prvním i druhém stupni. Tehdy byla dokonce zajištěna jejich majorita nad soudci z povolání. Zákonem o zlidovění soudnictví dochází k likvidaci sto let se vyvíjející soudní organizace a k přizpůsobení soudního systému krajskému zřízení národních výborů. Zákon o reorganizaci soudnictví z roku 1952 zavedl jen dva druhy soudů: obecné a zvláštní. Do roku 1989 sloužilo soudnictví jako hlavní nástroj komunistického režimu a k likvidaci politických odpůrců. Co je ale důležité pro toto období, je snaha o „přestavbu“ soudní soustavy, jejímž účelem, jak popisuje Schelleová, má být zřízení jednotné a jednoduché soudní soustavy. K tomu přispěl zákon číslo 320/1948 Sb., o územní organizaci krajských a okresních soudů. Po provedení dalších změn se výsledkem stává jednotná soudní soustava skládající se ze soudů obecných (okresní, krajský, Nejvyšší) a zvláštních (vojenské a rozhodčí).

Se společenskými změnami po listopadu 1989 dochází k obnovení autonomie soudní moci a jejímu institucionálnímu oddělení od moci zákonodárné a výkonné. Samotná struktura soudů se však až na několik úprav příliš nemění. Jednou z odlišností je znovuzavedení vrchních soudů (Praha, Olomouc) se vznikem České republiky v roce 1993. Naopak samostatná soustava soudů vojenských je o rok později zlikvidována. Obchodní věci a působnosti bývalých vojenských soudů byly nově začleněny do

¹¹ Kmetské soudy byly převzaty soudy, které rozhodovaly ve věcech křivého obvinění, urážení na cti spáchaných obsahem periodického tisku. Státní soud rozhodoval o některých zvláště těžkých trestných činech uvedených v zákoně na ochranu republiky. (Schelleová – Schelle, 2004)

pravomoci soudů obecných. Soudy zvláštní tvoří pouze Ústavní soud a soudy rozhodčí. Vývoj soudní soustavy je nakonec završen zřízením Nejvyššího správního soudu v roce 2002.

3.2 Historie francouzského soudního systému

Tato kapitola čtenářům stručně přibližuje historické kořeny francouzské justice. Z hlediska následné komparace jsou opět vybrány nejdůležitější momenty v dějinách tamějšího soudnictví.

Ve středověku se francouzské soudnictví vyznačovalo extrémně složitým systémem, protože v této době neexistovala žádná jednotná organizace. Královská moc a víra měly silný vliv na vývoj tehdejší justice. Na počátku patřila soudní moc kněžím, nicméně později se zrodem monarchie, obdobně jako v českých zemích, se stal nositelem neomezené moci panovník. Byl považován za tzv. „božího soudce“, nositelem boží spravedlnosti.

V průběhu 14. století král postupně předává část svých pravomocí na jím volené soudce, sám si zachovává svá práva dohlížet na soudní záležitosti či přidělovat případy jiným soudům. Tehdejší právo také nebylo jednotné. Na severu Francie se stále uplatňovalo právo zvykové, v jižní části země již právo římské. Na území působil velký počet různých soudů, moc panovníka byla oslabena a šance na sjednocení justiční organizace byly téměř mizivé. Soudy jsou v této době dostupné pouze zámožnějšímu obyvatelstvu. V tomto období neexistuje veřejný pořádek ani soudní řád, který by byl zodpovědný za řešení sporů. Veškeré delikty a zločiny podléhaly spíše morálce.

18. století s sebou přináší snahy o reformu justice, ale veškeré pokusy o zlepšení situace jsou parlamentem odepřeny. Základ moderního soudního systému je zakotven po příchodu Velké francouzské revoluce v roce 1789, která podstatným způsobem zasáhla i do vývoje správního soudnictví. Na základě Ústavy z r. 1791 byla uskutečněna první separace moci soudní a výkonné. Správní úřady nesměly od této doby zasahovat do soudních sporů a taktéž soudům bylo zakázáno rozhodovat ve správních věcech. Tato separace však byla těžko udržitelná pro administrativní orgány, proto napoleonská ústava zřídila zvláštní instituce pravomocné řešit správní spory. Jsou to tzv. Státní rada

(*Conseil d'État*) a rady prefektur (*conseils de préfecture*). V tomto období je však nelze nazývat správními soudy. I přes velký význam zůstávají až do roku 1872 pouze poradními orgány. Poté dochází k dokončení separace, Státní rada i rady prefektur jsou úplně odděleny od správy a stávají se zvláštními správními soudy. Dochází ke vzniku tzv. duality-rozdělení soudnictví na obecné (*ordre judiciaire*) a správní (*ordre administratif*) tak, jak jej známe dnes. Je také důležité zmínit, že ve Francii se zrodil nejstarší systém správního soudnictví v kontinentální Evropě a stal se tak vlivným zdrojem pro další země.

Revoluční Francie přinesla další markantní změny, a to například vypracování Deklarace práv člověka a občana (*Déclaration des droits de l'homme et du citoyen*), která mimo jiné zdůrazňuje rovnost občanů před zákonem. Byly také zrušeny tělesné tresty a nově založené soudy byly bezplatné, a tudíž dostupné široké veřejnosti.

Po skončení tohoto bouřlivého období se Napoleon roku 1804 stává císařem a jeho hlavním cílem je znovu nastolit pořádek. Soudní moc je vykonávána ve jménu císaře a ne lidu, jak tomu bylo do té doby. Napoleon tedy sjednotil a uspořádal francouzské právo, a tím zrušil právo zvykové. Soudci již nebyli voleni, ale jmenováni vládou. V civilním soudnictví působil smírčí soudce (*juge de paix*), civilní soudy (*tribunaux civils*) a odvolací soudy (*tribunaux d'appel*). V roce 1801 je také modifikováno trestní soudnictví, kde působily soudy trestní (*tribunaux correctionnels*) a soudy porotní (*cours d'assises*), které nahradily původní systém trestních soudů (*tribunaux criminels*). V roce 1810 jsou ustanoveny tři stupně trestných činů dle závažnosti, které platí dodnes: přestupek (*contravention*), delikt (*délit*) a zločin (*crime*). Celá organizace soudnictví je doplněna o zvláštní soudy, například pracovní soud (*Conseil de prud'hommes*) nebo Vysoký soud (*Haute Cour*).

Až do roku 1958, kdy byla vydána Ústava Páté republiky, nedošlo k významným změnám. Ovšem nová ústava stávající justiční systém částečně zreformovala. Reforma bere v úvahu změny demografické a změny související s výrazným zlepšením dopravy a rozvojem komunikačních technologií. V souvislosti s vytížeností soudů, jsou zakládány další nové soudní orgány. Také kompetence odvolacího soudu (*Cour d'appel*) jsou rozšířeny, nyní se může zabývat opravnými prostředky proti rozhodnutím všech soudů

prvního stupně. Institut smírčího soudce (*juge de paix*) zaniká a je touto reformou nahrazen zvláštním soudem prvního stupně (*tribunal d'instance*).¹²

Poslední výraznější úprava byla provedena v roce 1979, kdy kompetence Státní rady při rozhodování sporů v prvním stupni byla omezena, takže se z této instituce stává odvolací instance vůči administrativním orgánům působícím v oblasti správního soudnictví.¹³

3.3 Komparace českého a francouzského vývoje soudnictví

Předcházející kapitoly popisují poměrně odlišný vývoj obou soudních systémů, ovšem samotné počátky soudnictví byly v obou případech podobné vzhledem k již zmíněnému franskému vlivu v raném středověku. Pro obě země je typické, že soudní moc byla postupně přenechávána zástupcům panovníka (šlechta, dvorský sjezd apod.). Období středověku je rovněž pro obě země charakteristické velkou rozmanitostí soudních orgánů a jejich specializací v různých oblastech (rektorský soud Univerzity Karlovy, hrdelní soudy, církevní soudy, apod.).

Na rozdíl od české justice se francouzské soudnictví začalo sjednocovat relativně brzy. Rozhodující událostí se stala Velká francouzská revoluce v roce 1789, která znamenala výchozí bod pro počátky moderního soudnictví, jež se ve Francii od této doby souvisle vyvíjelo až do současné podoby. Rovněž názvy jednotlivých soudů zůstaly až na výjimky zachovány. Avšak vývoj českého soudnictví byl poněkud rozdílný. V tomto kontextu je třeba zohlednit fakt, že české země byly v područí Habsburské monarchie a jako svrchovaný stát začaly fungovat až v roce 1918. Základy novodobého soudního systému byly položeny v revolučním roce 1848, kdy poprvé dochází jednak k oddělení soudní a správní moci a jednak k unifikaci soudního systému. Prvorepubliková organizační struktura soudnictví byla převzata recepčním zákonem od Rakousko-Uherska, nicméně její další vývoj byl ovlivněn politickými událostmi následujících let. Jak bylo naznačeno, v dobách komunistického režimu byl stoletý

¹² Přeloženo z *La justice en France – Ministère de la justice* [online], dostupné z : http://www.justice.gouv.fr/art_pix/plaquette_justiceenfrance_fr.pdf [vid. 25. února 2014]

¹³ ZOULÍK, F. (1995): str. 190

vývoj soudnictví přerušen. Pro totalitní stát bylo správní i ústavní soudnictví, které znamená kontrolu nad uplatňovanou mocí, zcela nepřijatelné. Naopak zde vznikají některé nové instituce – např. soustava vojenských soudů. V období postkomunismu se opět zakládají soudy, které v dějinách již fungovaly a dochází k návratu k prvorepublikovým demokratickým tradicím. V této souvislosti lze hovořit o renesanci demokratického zřízení a taktéž o znovuzavedení hlavní záruky fungování právního státu – správního soudnictví.

Problematicke správního soudnictví je také zapotřebí věnovat určitou pozornost, neboť i v této oblasti je možné vystopovat zásadní rozdíly mezi oběma zeměmi. S pojmem správního soudnictví se pojí přední osvícenští myslitelé (Montesquieu, Locke) a jejich aplikace teorie dělby moci, tedy vytvoření rovnováhy mezi výkonnou a soudní mocí. Jak popisuje Zoulík, pod vlivem teorie dělby moci se ve Francii zrodil nejstarší systém správní justice v kontinentální Evropě a bezprostředně ovlivnil řadu dalších zemí zejména ve sféře francouzského působení (Itálie, Belgie). Jak již bylo vysvětleno, pro francouzský model je typické vytvoření soustavy správních soudů naprosto separovaných od soustavy soudů obecných. Avšak vývoj správního aparátu v českých zemích probíhal odlišně. Jeho podoba byla především ovlivněna vývojovými tendencemi severoněmeckého správního soudnictví. Tamní moderní systém kontroly veřejné administrativy se vyznačoval existencí specializovaných správních orgánů, přičemž byl kladen důraz na zachování jednoty soudní moci. Pruský právní řád představoval inspirační zdroj pro vytvoření správního soudnictví v Rakousko-Uhersku.¹⁴ České správní soudnictví tedy navázalo na rakouskou soustavu, byť se v některých rysech poněkud odchylovalo. Příslušnost Nejvyššího správního soudu byla totiž v porovnání s příslušností rakouského správního soudu rozšířena, neboť tento soud převzal příslušnost rakouského Správního soudního dvora i Říšského soudu (např. v rozhodování o kompetenčních sporech). Lze tedy říci, že se První republika inspirovala rakouským modelem podle zákona č. 3/1918 Sb., ale samotný rakouský prováděcí zákon č. 44/1869 převzat nebyl.

Je důležité si uvědomit, že na rozdíl od francouzského pojetí, kde správa je důsledně separována od soudů obecných, je soudní kontrola české veřejné správy

¹⁴ ZOULÍK, F. (1995): str. 178 - 181

prováděna v prvním stupni zvláštními správními senáty jednotlivých krajských soudů a ve druhém stupni Nejvyšším správním soudem, jakožto vrcholným orgánem správního soudnictví.

Na závěr bych ráda shrnula pravděpodobně nejvýznamnější rozdíl. Kořeny moderního francouzského soudního systému se tvoří v období Velké francouzské revoluce, která znamenala první krok k demokratickému zřízení a zajisté ovlivnila vývoj událostí ve zbytku Evropy. Už v té době dochází k prvním snahám separovat obecné soudnictví od správních záležitostí, a tak nakonec vznikají dvě samostatné soustavy. V českém prostředí se národní uvědomění začalo probouzet poněkud déle, nicméně soudnictví zde zaznamenává své počátky také v revolučním období, a to v roce 1848. Ač byla struktura francouzského soudního systému až na menší změny zachována a s tím i názvy většiny soudů, v českých zemích probíhal vývoj nejednotně, což bylo způsobeno především změnami státního zřízení a změnami režimu.

V této kapitole jsem se snažila vystihnout a porovnat pouze zásadní odlišnosti či podobnosti ve vývoji obou soudních soustav, jako jsou počátky zrodu moderních soudních orgánů či události, které k tomu napomohly. Toto vzájemné srovnání obou soudních systémů v kontextu historického vývoje je bezesporu užitečné pro snadnější porozumění aktuální podobě české a francouzské justice, která bude podrobněji rozebrána v následujících kapitolách.

4 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

První a druhá část této kapitoly jsou zaměřeny na stručnou charakteristiku struktury českého a francouzského soudního systému. Poslední část je věnována samotné komparaci obou soudních organizací.

Na úvod bych chtěla upřesnit, co si má čtenář pod pojmem „soudní organizace“ představit. Organizací soudní soustavy, jak výstižně definuje Stavinohová, se rozumí soustava soudů a jejich činnost, která se zaměřuje především na jejich úkoly v rámci dané pravomoci, organizační zásady jejich výstavby a na organizační strukturu jednotlivých článků soudů.¹⁵

4.1 Český soudní systém

Zdrojem informací k této podkapitole je především Zákon o soudech, soudcích¹⁶, Občanský soudní řád¹⁷, Soudní řád správní¹⁸ a Zákon o Ústavním soudu.¹⁹

Organizace soudů v České republice vychází z Ústavy, která zakotvuje v rámci státního mechanismu systém dělby státní moci. Jednotnou soustavu obecných soudů vymezuje čl. 91 Ústavy, podle kterého se soudy dělí na: Nejvyšší soud ČR, vrchní, krajské a okresní soudy. Ústava současně odkazuje úpravu působnosti a organizace soudů do zvláštního zákona, kterým je zákon 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Na území hlavního města Prahy je krajským soudem Městský soud, působnost okresních soudů zde vykonávají soudy obvodní. Soustava soudů v ČR neupravuje žádné specializované okresní či krajské soudy zaměřené jen na trestní nebo civilní věci. Všechny soudy projednávají a rozhodují jak civilní tak trestní záležitosti a lze je označit

¹⁵ STAVINOHOVÁ, Jaruška. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita. 2003, [citace]: str. 91

¹⁶ Zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, č. 6/2002 Sb.

¹⁷ Občanský soudní řád, zákon č. 99/1983 Sb.

¹⁸ Soudní řád správní, zákon č. 150/2002 Sb.

¹⁹ Zákon o Ústavním soudu, č. 182/1993 Sb.

jako soudy obecné. Od této soustavy obecných soudů je třeba oddělit strukturu zvláštních soudů, která je tvořena Ústavním soudem a Nejvyšším správním soudem. Pro ČR je tedy typická jednotnost soudní soustavy s minimálním počtem soudů zvláštních.

Státní správu soudů v ČR vykonává Ministerstvo spravedlnosti.

4.1.1 Obecné soudnictví

Do obecné soustavy soudů v ČR, která je čtyřlánková, řadíme okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy a Nejvyšší soud ČR. Jak již bylo naznačeno v úvodní kapitole, obecné soudnictví zahrnuje jak větev občanskoprávní, tak větev trestní.

a) Okresní soudy

Okresní soudy (dále OS) tvoří nejnižší článek soudní soustavy. Působí v prvním stupni řízení jak ve věcech trestních, tak civilních. Podle výše zmíněného zákona o soudech a soudcích v občanském soudním řízení přezkoumávají rozhodnutí jiných orgánů. Jedná se o rozhodnutí o opravných prostředcích proti rozhodnutí správních orgánů.

V ČR je celkem 86 soudů, které mají funkci OS, z toho 10 bylo zřízeno v Praze a nazývají se obvodní soudy. OS v Brně je Městský soud v Brně.

OS rozhodují v případech stanovených zákony o řízení před soudy v senátech, v ostatních případech rozhoduje samosoudce.

V oblasti práva občanského rozhodují například spory ze sféry práv věcných, vlastnických práv, práv k věcem cizím atd. Četné jsou rovněž spory týkající se nájmu bytů a jiných místností a pozemků a dále také spory vyplývající z bezdůvodného obohacení. OS vykonávají také exekuční řízení, která jsou upravena v Občanském soudním řádu. Jsou to například srážky ze mzdy. Z hlediska novelizované úpravy rozhodují OS ve všech obchodních záležitostech.

V trestním řízení jsou OS činné ve všech trestních věcech s výjimkou těch, které spadají do působnosti soudů krajských.²⁰

b) Krajské soudy

Krajské soudy (dále KS) představují druhý stupeň naší soudní soustavy. V České republice jich existuje osm. V obvodu hlavního města Prahy vykonává působnost krajského soudu Městský soud v Praze. KS působí jako soudy odvolací v civilních i trestních věcech, kdy rozhodují o opravných prostředcích proti rozhodnutím okresních soudů. Jako soudy prvního stupně působí v oblastech správního soudnictví.

V občanském řízení KS rozhodují jako soudy první instance například ve sporech o nárocích vycházejících z autorského zákona, ve sporech o neplatnost skončení pracovního nebo služebního poměru apod. Dále rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech obchodního charakteru a to konkrétně ve věcech obchodního rejstříku či ve statkových věcech obchodních společností.²¹

KS v prvním stupni řízení také rozhodují o trestných činech, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let, nebo pokud je za ně možno uložit výjimečný trest (např. záškodnictví, sabotáž).

V první instanci v občanskoprávních věcech rozhoduje samosoudce a v záležitostech trestních rozhoduje senát složený z předsedy senátu a dvou přísedících. Pokud jde o řízení druhé instance proti rozhodnutí okresního soudu, zde rozhoduje senát, který představuje předseda senátu spolu s dvěma dalšími soudci.

Okresní i krajské soudy se skládají z předsedy soudu, místopředsedů, předsedů senátů a dalších soudců. Rozhodovací činnosti obou soudů provádí soudci a přísedící, ovšem na rozhodování se dále podílejí vyšší soudní úředníci, justiční čekatelé, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé. Při určování, jaký soud bude činný v projednávání a

²⁰ K tomu více - §33 - §36 Zákona o soudech a soudcích

²¹ K tomu více – Hlava II, §9 Občanského soudního řádu

soudním procesu dané věci, je u všech soudů České republiky rozhodující věcná a místní příslušnost.

c) Vrchní soudy

Vrchní soudy (dále VS) tvořící třetí článek české soudní soustavy jsou pouze soudy druhého stupně (odvolací-apelační) ve věcech civilních a trestních, kde v prvním stupni rozhodovaly krajské soudy, které patří do jejich obvodu. Byly vytvořeny roku 1991, ovšem existovaly již v Rakousko-Uhersku a v První republice. Jak také uvádí Schelleová, zákonem č. 17/1993 Sb. VS nahradily od 1. ledna 1993 bývalý republikový Nejvyšší soud.²²

V ČR působí pouze dva vrchní soudy. Jeden sídlí v Praze, druhý v Olomouci.

Složení VS je totožné s krajskými a okresními soudy. VS zpravidla rozhodují v senátech tvořených předsedou senátu a dvěma soudci, nestanoví-li zvláštní předpis jinak.

d) Nejvyšší soud ČR

Hlavním posláním NS jakožto vrcholného orgánu soustavy obecných soudů (čl. 92 Ústavy) je zajišťování jednoty a zákonnosti rozhodování soudů. Svoji rozhodovací činností přispívá ke sjednocení judikatury soudů nižších instancí.

NS se sídlem v Brně, je soudem kasačním ve věcech civilních i trestních, tzn., že rozhoduje pouze o mimořádných opravných prostředcích (tzv. dovolání). Mezi jeho další činnosti, podle §14 hlavy I. zákona o soudech a soudcích, patří rozhodování o uznání a vykonatelnosti cizozemských soudů, vyžaduje-li to právní předpis či mezinárodní smlouva, s níž vyslovil souhlas Parlament.

NS se skládá z předsedy, místopředsedy, předsedů kolegií a dalších soudců. Soudci tvoří podle úseku své činnosti kolegia, v jejichž čele se nachází předsedové kolegií.

²² SCHELLEOVÁ, I., (2008) : str. 257

Plénum NS může sloučit některá kolegia, je-li to vzhledem k výkonu soudnictví vhodné. V současné době jsou činná tato kolegia: trestní, občanskoprávní a obchodní. Kolegia dále vytváří senáty, které rozhodují o mimořádných opravných prostředcích. Předsedové kolegií kromě rozhodovací činnosti organizují a řídí jejich činnost.

NS rovněž sleduje pravomocná rozhodnutí soudů a v zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá stanoviska. Před zaujetím stanoviska může být vyžádáno vyjádření od předsedů vrchních a krajských soudů či správních úřadů nebo jiných orgánů.²³

4.1.2 Správní soudnictví

Hlavním pramenem pro oblast správního soudnictví je v České republice Soudní řád správní, podle kterého je správní soudnictví svěřeno krajským soudům (respektive jejich specializovaným senátům) a Nejvyššímu správnímu soudu, který zajišťuje především jednotnost rozhodování v této sféře. U krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty (složené z předsedy a dvou soudců) a specializovaní samosoudci. Rozhodují například ve věcech nemocenského a důchodového pojištění. Nestanoví-li zákon jinak, je ve správních věcech příslušný krajský soud.²⁴

- ***Nejvyšší správní soud***

Vývoj správního soudnictví byl dovršen v roce 2002 přijetím Soudního řádu správního (zákon číslo 150/2002 Sb.). Nejvyšší správní soud (dále NSS) byl zřízen právě touto normou jako vrcholný soudní orgán ve věcech, jež náleží do kompetencí soudů ve správním soudnictví. Jeho struktura je upravena v §11-12 Soudního řádu správního.

Sídlí v Brně a jeho hlavním úkolem je zajištění jednoty a zákonnosti rozhodování tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech v případech stanovených zákonem. Dále, podobně jako Nejvyšší soud, hodnotí pravomocná rozhodnutí soudů (v tomto případě

²³ K tomu více: Hlava I, §14 - §24 Zákona o soudech a soudcích

²⁴ K tomu více: Hlava II, § 31 Soudního řádu správního

pouze krajských soudů) a stejně jako NS přijímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů.

NSS je složen z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Stejně jako v případě Nejvyššího soudu jsou soudci přiděleni jeden či více asistentů. Rozhodovací činnosti NSS je v rukou soudců. Předseda a místopředseda NSS provádějí navíc státní správu NSS v rozsahu stanoveném zákonem.

Poradním orgánem předsedy NSS je soudcovská rada složená z pěti členů. Soudcovská rada sama určuje způsob realizace pravomocí, jež jí jsou svěřeny. Projednává výhradně vnitřní záležitosti spojené s efektivním zabezpečením chodu soudu a vyjadřuje se také k otázkám státní správy. Jednání soudcovské rady jsou neveřejná. Je nutné podotknout, že soudcovské rady jsou zřizovány u všech soudů (Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy) s výjimkou soudů okresních, kde funkci soudcovské rady vykonává shromáždění všech soudců. Státní správu NSS vykonává Ministerstvo spravedlnosti prostřednictvím předsedy NSS.²⁵

V §16 se lze dočíst, že NSS rozhoduje v senátech nebo rozšířených senátech. Senát se skládá z předsedy a šesti soudců ve věcech volebních, ve věcech politických stran, v řízení o kompetenčních žalobách a v ostatních případech pouze z předsedy a dvou soudců. Rozšířený senát představuje předseda a šest nebo osm soudců.

4.1.3 Ústavní soudnictví

Ústavní soudnictví stejně jako správní soudnictví netvoří součást soustavy obecných soudů. Je realizováno Ústavním soudem České republiky (dále ÚS) se sídlem v Brně. Jeho pravomoci a postavení jsou popsány přímo v Ústavě ČR. Hlavní úkol ÚS spočívá zejména v ochraně ústavnosti a základních práv a svobod vyplývajících z Ústavy, Listiny základních práv a svobod a dalších ústavních zákonů ČR. Dále je příslušný v posuzování souladu mezinárodních smluv s Ústavou před jejich ratifikací. V naší zemi byl ÚS vytvořen 17. listopadu 1921 na základě Ústavní listiny z roku 1920.

²⁵ K tomu více – Hlava I, §23 - §25 soudního řádu správního

Po osamocení státu znovu zahájil svou činnost první Ústavní soud České republiky, a to v roce 1993.

ÚS se skládá z patnácti soudců volených na dobu 10 let, kteří rozhodují ve čtyřech tříčlenných senátech nebo v plénu. Samostatně z řad soudců ÚS jmenuje prezident republiky předsedu a dva místopředsedy. Rozhodnutí ÚS jsou konečná, není tedy možné se proti nim odvolat. Mezi formy rozhodnutí ÚS patří nálezy a usnesení. O nejdůležitějších věcech, které jsou ÚS svěřeny, rozhoduje ÚS v plénu, tj. v plném složení (např. posouzení souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem). Na rozdíl od obecných soudů mají soudci ÚS právo připojit své odlišné stanovisko v případě, že nesouhlasí s přijatým rozhodnutím. Článek 87 Ústavy jmenuje jednotlivé případy, kdy ÚS rozhoduje. Jedná se např. o zrušení zákonů, jestliže jsou v rozporu s ústavním pořádkem, o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu atd.

Veškeré nálezy, vybraná usnesení a stanoviska jsou uveřejněna ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu. V oficiální Sbírce zákonů se vyhláší nejvýznamnější nálezy.

4.2 Francouzský soudní systém

Úvodem je třeba zdůraznit, že organizační struktura francouzského soudnictví se vyznačuje výrazně složitějším systémem v porovnání s českou soudní soustavou. Celý soudní systém Francie není možné pro zachování rozsahu bakalářské práce pojmut, proto se tato kapitola zaměřuje pouze na popis vybraných typů soudů a jejich stručnou charakteristiku. Informace k této kapitole jsem čerpala převážně ze dvou zákoníků: *Code de l'organisation judiciaire* a *Code de justice administrative*.²⁶

²⁶ *Code de l'organisation judiciaire*, *Code de justice administrative*, dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>

Francouzský soudní systém se dělí na dva základní podsystémy:

- **obecné soudnictví** (*les juridictions de l'ordre judiciaire*), kam spadají obecné i zvláštní soudy civilní a trestní
- **správní soudnictví** (*les juridictions de l'ordre administratif*)

K tomuto základnímu dělení je dále třeba zařadit též specializované soudní orgány stojící mimo soustavou obecného a správního soudnictví. Jedná se o již výše zmiňovaný Vysoký soud se zvláštními pravomocemi vůči prezidentovi republiky (*Haute Cour*) a Soudní dvůr republiky (*Cour de Justice de la République*) oprávněný soudit členy vlády. Dále sem spadá Kompetenční soud (*Tribunal des conflits*) a Ústavní rada (*Conseil constitutionnel*).

Soudnictví ve Francii spravuje Nejvyšší soudcovská rada (*Conseil supérieur de la magistrature*).

4.2.1 Obecné soudnictví

a) Obecné soudy I. stupně (*Juridictions civiles*)

- **Soud prvního stupně práva obecného** (*Tribunal de grande instance*)

Tento typ soudu zaujímá centrální postavení ve francouzském soudním systému, neboť je kompetentní řešit všechny spory přesahující hodnotu 10 000 €, které nenáleží do zvláštní pravomoci jiného soudu; jedná se tedy o soud s obecnou příslušností. Bez určení částky soudí spory, jež se týkají např. rozvodů, adopcí a dědictví.

Soud se skládá ze soudců, kteří tvoří jeden nebo několik senátů, dále z předsedy a místopředsedy soudu. Senáty jsou většinou tvořeny třemi soudci – kolegium. Avšak některé záležitosti rozhoduje pouze samosoudce (např. rodinné spory).

V každém tomto soudu působí i soudci specializovaní na určitá odvětví. Jako příklad lze uvést soudce pro rodinné záležitosti nebo exekučního soudce.

Soud prvního stupně práva obecného má své sídlo minimálně v každém departmentu, dohromady jich ve Francii najdeme 181.

b) Trestní soudy I. stupně (*Juridictions pénales*)

Francie rozděluje trestní řízení podle závažnosti spáchaného trestného činu do tří kategorií. Trestný čin (*infraction*) je termínem obecným. Dále francouzský soudní systém rozlišuje přestupky (*contraventions*), o kterých rozhoduje přestupkový soud, přečiny (*délits*) spadají do kompetence trestního soudu a nakonec závažné zločiny (*crimes*) řeší porotní soud.

- **Přestupkový soud (*Tribunal de police*)**

Jak vyplývá z názvu, tento soud řeší pouze přestupky (*contravention*), tzn. takové porušení zákona, které není tolik závažné a za které soud ukládá peněžitý trest ve výši 1 500 € či 3 000 € v případě recidivy. Soud může také uložit trest v podobě zabavení řidičského průkazu. Do kompetence tohoto soudu náleží například rušení nočního klidu nebo méně závažné dopravní přestupky.

Přestupkový soud má sídlo společné se soudem prvního stupně práva obecného a rozhoduje samosoudcem.

- **Trestní soud (*Tribunal correctionnel*)**

Trestní soud řeší delikty (*Délits*), tj. porušení zákona, které soud trestá odnětím svobody na dobu 10 let (20 let pokud jde o opakovaný trestný čin) nebo udělením pokuty, která činí nejméně 3 750 €. Jedná se tedy o případy zpronevěry, krádeže, ublížení na zdraví, řízení vozidla pod vlivem alkoholu apod.

Trestní soudy jsou součástí soudů prvního stupně práva obecného. Obvykle jednájí v senátech složených z předsedy soudu a dvou soudců, avšak některé delikty může rozhodovat pouze samosoudce a to například dopravní přestupky.

- **Porotní soud (*Cour d'assises*)**

Do pravomocí porotního soudu patří těžké zločiny (*crimes*), tj. trestné činy nejzávažnějšího charakteru, které podléhají trestu odnětí svobody se stanovenou minimální hranicí 10 let.

Porotní soud se skládá z předsedy, který je soudcem odvolacího soudu, dvou přisedících, kteří působí jako poradci u odvolacího soudu. Kromě profesionálních soudců zde soudí porota složená z devíti porotců. Porotci jsou náhodně vylosování občané a představují zde laický prvek při rozhodování o vině či nevině. Francie tento systém poroty převzala od anglického systému v revolučním roce 1791.

Porotní soud je zastoupen ve všech departmentech.

Pro francouzské trestní soudnictví má klíčový význam rovněž **vyšetřující soudce** (*juge d'instruction*), jehož povinností je v případě nejtěžších zločinů dohlížet na přípravné vyšetřování. V ostatních trestných činech nižší závažnosti zasahovat nemusí. Úkolem vyšetřujícího soudce je vyslechnout svědky, vyhledat a shromáždit důkazy a poté rozhodnout, zda jsou dostatečné k tomu, aby byla věc postoupena příslušnému soudu. Do jeho pravomoci ovšem podle francouzského trestního řádu²⁷ nespadá uvalení do vazby. To podle zákona provádí **soudce vazební** (*juge des libertés et de la détention*).

Trestní soudnictví ve Francii zahrnuje také trestní soudy pro mladistvé. Do této kategorie spadá:

- **Soudce kompetentní ve věcech dětí a mladistvých** (*juge des enfants*),
- **Soud pro mladistvé** (*tribunal pour enfants*),
- **Porotní soud pro mladistvé** (*Cour d'assises des mineurs*).

c) Zvláštní soudy I. stupně (*Juridictions d'exception*)

Zvláštními soudy ve Francii jsou všechny soudy, kterým zákon přidělil zvláštní kompetence. Tato skupina zahrnuje kromě níže podrobněji popsaných soudů také **paritní soud zemědělských nájmu** (*tribunal paritaire de baux ruraux*) a **soud pro záležitosti sociálního zabezpečení** (*tribunal des affaires de sécurité sociale*).

²⁷ K tomu více - Article 145 - Code de procédure civile (version consolidée 30. 3. 2014)

- **Smírčí soudce (*Juge de proximité*)**

Jedná se o relativně mladou instituci, která byla zřízena v roce 2002 s cílem zefektivnit a zrychlit soudní řízení v méně závažných věcech. Dalším účelem jeho ustanovení byla nutnost ulehčit práci přetíženému zvláštnímu soudu první instance. Nahrazuje funkci původního smírčího soudce (*juge de paix*). Ten byl zrušen v roce 1958, nicméně „*juge de proximité*“ je mu z funkčního hlediska velice podobný. Rovněž i pozici tohoto novodobého smírčího soudce zastávají neprofesionální soudci, podobně jako tomu bylo u předchozí instituce. Tito soudci musí disponovat právnickým minimem a splnit další podmínky k plnění této funkce, profesionály ve svém oboru však nejsou.²⁸ Zasedá zde samosoudce, který se zabývá žalobami z práva věcného i z práva závazkového (např. platební rozkazy, konflikty mezi sousedy). Zabývá se tedy menšími spory nepřesahujícími částku 4000 €.

- **Soud prvního stupně zvláštní (*Tribunal d'instance*)**

Tento soud byl vytvořen jako instituce snadno dostupná hlavně z důvodu jeho širokého geografického rozmístění (473 ve Francii). Je složen z profesionálních soudců, ale v řízení vždy jedná samosoudce. Do jeho pravomocí spadají spory, jejichž hodnota nepřesahuje v současnosti částku 10 000 € Další kompetence jsou mu přiděleny bez ohledu na hodnotu, kterými jsou spory v oblasti pronájmu bytových prostor či spotřebitelských úvěrů a je příslušný rozhodovat spory bez možnosti odvolání, jejichž hodnota je nižší než 4000 € Tím, že je pravomocný řešit právě nejrůznější spory přesně stanovené zákonem ho řadíme mezi soudy se zvláštní příslušností.

- **Pracovní smírčí soud (*Conseil de prud'hommes*)**

Pracovních soudů existuje ve Francii 271 a jejich hlavním posláním je rozhodovat smírnou cestou rozepře, jež vznikají mezi zaměstnanci a zaměstnavateli vyplývající z pracovní smlouvy. Je také důležité zmínit, že tento

²⁸*Les juridictions des États membres de l'Union européenne* [online], dostupné z: curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_14688/qd7707226frc [vid. 7. února 2014]

soud je tvořen volenými neprofesionálními soudci, kteří reprezentují stejným dílem zaměstnance a zaměstnavatele.

- **Obchodní soud (*Tribunal de commerce*)**

Obchodní soud se stejně jako výše popsaný pracovní smírčí soud skládá z laických soudců – volených z řad neprofesionálů (obchodníků) na dobu 2–4 let. Zabývá se spory vyplývajícími z obchodního práva, tedy konflikty mezi obchodníky, mezi obchodními společnostmi nebo mezi obchodníky a úvěrovými institucemi. Rovněž je pověřen vyřizovat spory o uzavření obchodních smluv mezi obchodníky a zákazníky.

4.2.2 Soudy II. stupně a Kasační soud

- **Odvolací soud (*Cour d'appel*)**

Odvolací soud se zabývá a přezkoumává rozhodnutí všech soudů stupně prvního vyjma porotního soudu, kde funkci odvolací instance zastává **odvolací porotní soud (*Cour d'assises d'appel*)** tvořený třemi soudci a dvanácti porotci. Ve Francii existuje odvolacích soudů celkem 35 a skládají se výhradně ze soudců profesionálních: předsedy soudu, předsedů senátů a jejich poradců.

V rámci každého odvolacího soudu fungují specializované senáty složené obvykle z předsedy soudu a dvou poradců. Například senát pro sociální záležitosti zkoumá odvolání proti rozhodnutím pracovních smírčích soudů a soudů pro věci sociálního zabezpečení.

- **Kasační soud (*Cour de Cassation*)**

Jedná se o nejvyšší instanci obecného soudnictví. Od ostatních soudů se liší zejména ve dvou věcech. Jednak tím, že má jediné sídlo, a to v Paříži, a dále tím, že se nezabývá samotnou skutkovou podstatou sporu, ale pouze ověřuje zákonnost vydaných rozhodnutí a rozsudků soudů první instance nebo druhé instance. Kasační soud zajišťuje jednotnost výkladu a aplikace práva. Na tento soud se může obrátit každý, kdo nesouhlasí s rozhodnutím soudu, prostřednictvím tzv. kasační stížnosti (*Pourvoi en cassation*). Kasační stížnost existuje i v České republice, nicméně pouze jako opravný prostředek ve správním soudnictví.

Kasační soud dělíme na 6 senátů – 5 z nich jsou občanskoprávní senáty, kam spadá například senát obchodní, finanční a pro sociální záležitosti – a 1 je senát trestní.

Každý senát je složen z předsedy a jeho poradců.

4.2.3 Správní soudnictví

Francouzský soudní systém striktně odděluje správní soudnictví od soudnictví obecného. Tento typ správního soudnictví nazýváme soudním dualismem. Do roku 1953 všechny administrativní záležitosti spadaly do kompetence Státní rady a prefekturních rad, nicméně v současnosti zde působí třístupňový systém správního soudnictví. Jak bylo výše uvedeno, francouzská koncepce mj. určovala vývoj správního soudnictví v západní Evropě. Pro takový typ správního soudnictví je charakteristické, že kontrolu správních aktů neprovádí obecné soudy na základě práva obecného, ale soudy správní vycházející z práva správního.²⁹

- **Správní soud (*Tribunal administratif*)**

V hierarchickém uspořádání správních soudů představuje správní soud nejnižší stupeň a je příslušný urovnávat spory, v nichž jednu ze stran představuje orgán či instituce vykonávající veřejnou správu vyjma těch sporů, které spadají do pravomoci specializovaných správních orgánů (např. Účetní dvůr nebo Národní soud pro právo na azyl).

Ve Francii se jich celkem nachází 41. Každý správní soud má jeden nebo několik tříčlenných senátů složených z předsedy a dvou poradců. Pokud jde o náročnější záležitosti, může rozhodovat i v plénu. Naopak v některých věcech může vydat rozhodnutí samosoudce, například rozhodnutí o vyhoštění ze země.

- **Odvolací správní soud (*Cour administrative d'appel*)**

Tento soud slouží jako odvolací instance pro správní soud, a to v případě pokud jedna ze stran podá odvolání. Jeho úkolem je tedy prověřit rozhodnutou věc správního soudu prvního stupně. Každému odvolacímu soudu předsedá státní rada. Někteří členové vykonávají funkci veřejného zpravodaje stejně jako u správního soudu. Odvolací správní soud jedná v senátech, kde zasedají předseda senátu a čtyři správní soudci.

²⁹ ZOULÍK, F. (1995): str. 181

- **Státní rada (*Conseil d'État*)**

Státní rada je nejvyšším orgánem francouzského správního soudnictví. Je složena z více jak 300 členů a dělíme ji do 5 sekcí mající poradní funkci. Pouze jedna z nich řeší správní spory.

Státní rada v některých důležitých případech rozhoduje jako soud první instance, ale zároveň působí jako odvolací soud a Kasační soud. Soudcům nižšího stupně poskytuje stanoviska, jestliže se jedná o složitější případy.

Jako soud první a poslední instance rozhoduje některé kategorie sporů, zejména se jedná případ o tzv. *Recours pour excès de pouvoir*. To jsou žaloby podané proti dekretům, jestliže při jejich schválení došlo k překročení pravomoci.

4.2.4 Soudní orgány stojící mimo dualistickou soustavu

Jak již bylo výše vysvětleno, ve Francii existují specializované soudní orgány, které tvoří součást obecného a správního soudnictví. Tato podkapitola se věnuje charakteristice Ústavní rady a Kompetenčního soudu.

- **Ústavní rada (*Conseil constitutionnel*)**

Ústavní rada (dále ÚR), vytvořena Ústavou 4. října 1958, provádí ve Francii ústavní soudnictví. Pravomoci a postavení ÚR jsou rovněž zakotveny v Ústavě Páté republiky.

ÚR tvoří samostatnou jednotku, jejímž úkolem je kontrola ústavnosti zákonů před jejich zveřejněním. Dále ověřuje, zda závazky vyplývající z mezinárodních smluv nejsou v rozporu s Ústavou.

Pokud jde o strukturu, ÚR tvoří 9 členů jmenovaných na 9 let, z toho každé 3 roky jsou jmenováni tři noví členové. ÚR soudí a zasedá pouze v plénu.

Článek 61 Ústavy jasně stanoví, že zákony může ÚR postoupit k přezkumu prezident republiky, předseda vlády, předseda národního shromáždění, předseda senátu a dále od roku 1974 také šedesát poslanců nebo senátorů. Výjimku tvoří organické zákony a nařízení obou komor parlamentu, která jsou ÚR kontrolována povinně.

Dohlíží také na regulérnost prezidentských voleb a regulérnost při konání referenda. Není však oprávněna rušit právní předpisy, které jsou již v platnosti.

Rozhodnutí ÚR jsou zveřejněna v Úředním listu Francouzské republiky (*Journal officiel de la République française*) a není možné se proti nim odvolat.

- **Kompetenční soud (*Tribunal des conflits*)**

Kompetenční soud, vytvořen roku 1848, je způsobilý řešit kompetenční spory, které mohou nastat v rámci duality soudní moci mezi soudy obecnými a správními. Předsedá mu ministr spravedlnosti a dále se skládá se z rovnoměrného zastoupení členů Státní rady a soudců Kasačního soudu. Rozhoduje spory pozitivní a negativní. Pozitivní spory jsou takové, pokud si oba soudní orgány osobují pravomoc rozhodnout v dané záležitosti. Naopak spory negativní nastávají v případě, kdy oba soudní orgány odmítají jednat a vydat rozhodnutí v téže věci.

4.3 Komparace české a francouzské organizace soudnictví

Z předcházejících kapitol lze vyvodit, že hierarchie českého a francouzského soudnictví je značně rozdílná. V České republice je hierarchie soudnictví založena na principu teritoriálního rozložení obecných soudů, které rozhodují v trestních i civilních záležitostech. Ve Francii, jak je již známo, existují dvě samostatné soudní soustavy (správní, obecná) a několik samostatných soudů stojících mimo obě zmíněné kategorie. Najít tedy ekvivalent daného francouzského soudu v současné české justici se jeví jako nelehký úkol.

Dříve však jistá podoba mezi francouzskými a českými typy soudů přeci jen existovala. Jak již bylo podrobněji vysvětleno v kapitole pojednávající o historii, i v českých zemích působila řada specializovaných soudů jako například soudy obchodní či pracovní, se kterými se dnes můžeme právě ve francouzské justici setkat.

V Československu byly činné i porotní soudy, kde se na soudním rozhodování podíleli zástupci občanů. Tato koncepce byla opět převzata z právního řádu Rakousko-Uherské monarchie. Soudní poroty tvořila v případě závažnějšího rozhodnutí laická veřejnost. Porotní soudy byly zavedeny v roce 1848 v období revolučních vln napříč Evropou. Rozhodovaly zejména o závažných zločinech a přečinech stejně jako tomu je v současné době ve Francii. V Československu byl institut poroty zrušen zákonem č.319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví a nahrazen podle německého vzoru tzv. soudci z lidu. Tento demokratický prvek v českém soudnictví funguje i v současné době s tím rozdílem, že soudci z lidu jsou podle Zákona o soudech a soudcích nově označováni jako soudní přísedící.³⁰ Podle zákona se svou účastí v soudních senátech podílí na rozhodovací činnosti soudů jak v civilních tak v trestních věcech. Přísedící jsou do svých funkcí voleni na období 4 let.

Určitou podobnost lze také zaznamenat u vyčlenění Ústavního soudu/Ústavní rady ze soustavy obecných, zvláštních a správních soudů. V České republice správní soudy existují také, ale na rozdíl od správních soudů francouzských nejsou striktně oddělené od soudů obecných, nýbrž v prvním stupni jsou s nimi dokonce provázané. Institucemi, které jsou činné ve správních věcech, jsou v ČR krajské soudy v prvním stupni spolu

³⁰ PROUZA, D. (2008): str. 47

s Nejvyšším správním soudem ve stupni druhém. Ve Francii ovšem funguje již od Velké francouzské revoluce systém soudní duality. Jurisdikce v oblasti správní činnosti je svěřena speciálním administrativním soudům a Státní radě jakožto odvolací instanci.

Významný rozdíl lze spatřovat kromě správního soudnictví, také v soudnictví ústavním. V obou zemích je ústavní soudnictví koncentrováno do jediného orgánu, tzv. koncentrovaná kontrola ústavnosti.³¹ Pokud ovšem porovnáme oba systémy, Ústavní soud v České republice má mnohem významnější postavení a disponuje většími pravomocemi. Může kdykoliv zrušit právní předpisy, jež nejsou v souladu s Ústavním pořádkem. Naopak francouzská Ústavní rada není oprávněna rušit již platné právní předpisy.

Další výrazný rozdíl spočívá v absenci specializací českých soudních orgánů. Ve Francii figurují specializované soudy civilní i trestní: obchodní soud, pracovní soud, soud pro mladistvé, porotní soud pro mladistvé atd. Zatímco v České republice, jak již bylo naznačeno, veškerá pravomoc bývalých specializovaných soudů či soudů trestních spadá po pádu totalitního režimu do kompetencí soudů s civilní pravomocí. Rovněž ve věcech mladistvých působí ve Francii speciální instituce k tomu určené (viz kapitola 4.2.) Oproti tomu Česká republika zatím takové soudní orgány postrádá, přestože zde funguje zvláštní režim trestního řízení ve věcech mladistvých. Ten je upraven zákonem o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy soudnictví ve věcech mládeže (zákon číslo 218/2003 Sb.). Ve francouzské justici navíc existuje rozdělení trestního soudnictví na tři typy soudů v závislosti na závažnosti trestného činu, zatímco v České republice rozhodují ve všech věcech soudy okresní, krajské, vrchní a Nejvyšší soud.

Pokud hovoříme o soudní specializaci a struktuře obou justičních systémů, je třeba připomenout dva zvláštní soudní orgány ve Francii, které tvoří součást tradiční soudní

³¹ *Ústavní soudnictví v komparativním pojetí* [online], dostupné z: fpr.zcu.cz/.../Pxednxka_JUDr._Pezla_dne_24.10._-_xstavnx_soudnictvx_v_komparativnxm_pojetx.pdf [vid. 20. března 2014]

soustavy. Jedná se o Vysoký soud, jenž je nadán právem soudit prezidenta republiky a Soudní dvůr republiky, který soudí členy vlády. V českém systému takovouto kompetenci má pouze Ústavní soud v případě souzení prezidenta, nicméně členové vlády podléhají obecným soudům. Ve francouzském soudnictví je také jasně stanovena hierarchická struktura – soudy prvního a druhého stupně. To ovšem neplatí v naší justici, kde je věcná příslušnost určena podle typu porušení zákona. Podle toho jaký soud rozhoduje v první instanci, je v rámci hierarchie soudní soustavy následně určen soud druhé instance. Samotné fungování dvouinstančního řízení, tedy možnost odvolat se k soudu vyššímu, je ovšem u obou typů justice stejné.

Ve Francii samostatně působí také kompetenční soud, pravomocný rozhodovat kompetenční spory mezi oběma soudními větvemi. V České republice jsou konflikty o příslušnost, které vznikají na různých úrovních státní správy, řešeny zvláštním senátem složeným ze tří soudců Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu a určitou skupinu sporů o rozsah kompetencí státních a územních orgánů samosprávy je podle čl. 87 Ústavy oprávněn rozhodovat pouze Ústavní soud.

Zajímavou odlišnost lze rovněž spatřovat v existenci instituce vyšetřujícího soudce, jehož pozice byla do francouzské justice zavedena Napoleonem Bonapartem a v systému francouzského soudnictví nese klíčový význam, a to především v době zahájení soudního procesu. Úkolem vyšetřujícího soudce je nezávisle ověřit a prozkoumat dané skutečnosti pro objektivní posouzení viny či nevinu obviněného. V posledních letech se ovšem vedly vážné debaty o nejisté budoucnosti této tradiční funkce.³² Byly podány i návrhy na zavedení zcela nové instituce tzv. vyšetřujícího a vazebního soudce (*juge de l'enquête et des libertés*), který by představoval spojení obou funkcí; vyšetřujícího i vazebního soudce.³³ Nicméně návrhy evidentně nebyly schváleny, neboť v současném trestním řádu stále figuruje vyšetřující soudce i vazební

³² ČERNÝ, Adam – *Sarkozy odstraňuje Napoleonův odkaz*, Hospodářské noviny, publ. 18. 01. 2009 [online] dostupné na: <http://hn.ihned.cz/c1-32414860-sarkozy-odstranuje-napoleonuv-odkaz> [vid. 15. března 2014]

³³ DE CHARETTE, Laurence – *Les juges d'instruction craignent pour leur avenir*, Le figaro, publ. 25. 06. 2012 [online], dostupné: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/06/24/01016-20120624ARTFIG00166-les-juges-d-instruction-craignent-pour-leur-avenir.php> [vid. 15. března 2014]

soudce. V českém prostředí institut vyšetřujícího soudce neexistuje od roku 1948. Jeho pravomoci byly tehdy přeneseny na prokurátora. Nyní funkci vyšetřujícího soudce zastávají podle novely trestního řádu 558/1991 Sb. nezávislé soudy. Jmenovaná novela přenesla na nezávislé soudy rozhodování ve všech případech přípravného řízení. Funkci dozorcího orgánu při vyšetřování však zastává také státní zástupce, jehož úkolem je shromáždit dostatečné množství důkazů a poté věc předat soudu. Jednoduše lze říci, že roli bývalého vyšetřujícího soudce dnes plní jak nezávislé soudy, tak státní zástupce. V této souvislosti je potřeba zmínit další odlišnost mezi oběma justicemi. Podle čl. 80 české Ústavy spadá státní zástupce pod moc výkonnou, nespĺňuje tedy požadavky nestrannosti a nezávislosti. Naopak ve Francii jsou soudci i státní zástupci součástí moci soudní (*magistrat du siège* - soudce, *magistrat du parquet* – státní zástupce).

Poslední odlišností, kterou je třeba vzít v úvahu, je problematika správy soudnictví. V České republice je ústředním orgánem státní správy soudů Ministerstvo spravedlnosti. Je to tedy moc výkonná, která spravuje české soudnictví. Ve Francii správu soudů zastřešuje nezávislý orgán soudcovské samosprávy – Nejvyšší soudcovská rada (*Conseil supérieur de la magistrature*), zřízená již v roce 1946. Jedná se o nejstarší speciální instituci garantující nezávislost moci soudní a na dalších státních mocích, její kompetence jsou více popsány v čl. 64-65 Ústavní listiny. Nový trend správy soudů v podobě orgánů reprezentujících a spravujících moc soudní, který má své kořeny právě ve Francii, se České republice zatím vyhýbá. Tradiční model správy české justice je silně kritizován pro téměř stoleté zachování systému podle rakouské úpravy. V článcích na toto téma se často setkáme s řadou polemik a úvah, zejména v souvislostech s reformou úpravy soudní správy a posílení samosprávného charakteru soudnictví.³⁴

³⁴ BRYCHTA, Adam – *Úvahy nad stavem správy soudnictví v České republice* [online], publ. 16. 03. 2013, dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/uvaha-ceskou-justice> [vid. 15. března 2014]

5 Právní jazyk a rozbor právní terminologie z oblasti soudnictví

Jak je patrné ze samotného názvu, v této kapitole se budu zabývat právním jazykem v teoretické rovině, kde vycházím především z Tomáškovy publikace *Překlad v právní praxi*.³⁵ Kromě vymezení základních pojmů zde stručně nastíním vlastnosti právního jazyka. Pozornost taktéž věnuji charakteristice základních překladatelských přístupů a metod.

5.1 Právní jazyk

V literatuře se lze setkat s různými definicemi právního jazyka. Knapp jej definuje obecně jako jazyk spisovný, který spadá do funkčního odborného stylu a uplatňuje se v oboru práva.³⁶ Například podle Tomáška³⁷ je právní jazyk možné definovat jako jednotný útvar s ustálenou mluvnickou stavbou a slovní zásobou. Jedná se odborný jazyk specifický svým lexikem i stylem a užíváním odborných termínů. Autor dále zdůrazňuje, že definici právního jazyka lze pojmut z několika různých hledisek. Z hlediska funkčního právní jazyk slouží jako prostředek komunikace v rámci práva, z hlediska systémového tvoří součást každého spisovného jazyka a nakonec z hlediska obsahového je právní jazyk znakový systémem, kde jednotlivé znaky představují právní termíny, ustálená slovní spojení či celé věty.

Právní jazyk, specifický svými zvláštními výrazovými prostředky, je jakýmsi subsystémem jazyka obecného. Právní subsystém lze definovat jako jazykový subsystém funkčně vázaný na označování právních skutečností na základě odborných znalostí v právní oblasti. Podle Tomáška je třeba od právního subsystému odlišit právní styl, který vzniká právě realizací právního subsystému na základě volby jazykových prostředků, jež jsou v něm obsaženy. Právní styl funguje stejně jako jakýkoliv jiný

³⁵ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde 2003, str. 28

³⁶ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, str. 118

³⁷ TOMÁŠEK, M (2003): str. 25 - 33

odborný styl. Spočívá ve výběru jazykových prostředků a jejich uspořádání v právních projevech.

Právní jazyk, kterým jsou psány jednotlivé právní předpisy, také nelze zaměňovat s jazykem právnickým. Pojem „právní jazyk“ pochází ze slova „právník“ a je tedy jazykem právníků sloužící k předávání právnických informací. Francouzština obdobně jako čeština rozlišuje tyto dva pojmy. Pro jazyk právní používá „*langage du droit*“ a jazyk právníkový označuje pojmem „*langage juridique*“.³⁸

5.2 Lexikum právního jazyka a právní styl

Podle Knappa³⁹ je hlavní zvláštností právního jazyka jeho lexikální stránka, která zahrnuje všechny slovní druhy vyjma citoslovcí či substantiv vyjadřujících citové zabarvení. Právní jazyk odlišuje především frekvence jednotlivých druhů slov oproti frekvenci v obecné slovní zásobě. Právní jazyk užívá výrazů pro právo specifických, ale zároveň se v něm vyskytují výrazy specifické pro jiné odborné subsystémy (termíny lékařské či technické).

Slovní zásobu právního jazyka lze rozčlenit do následujících kategorií:

- slova vyskytující se pouze v právním jazyce
- slova nemající právní význam
- slova vyskytující se v právním jazyce i v obecném jazyce, která mají svůj právní i obecný význam

Avšak zde je důležité si uvědomit, že slova z obecného jazyka přechází do specializovaného a potom je nutné taková slova odborně vymezit. Dochází i k opačnému jevu, kdy slova odborného jazyka se stávají slovy jazyka běžného.

³⁸ TOMÁŠEK, M. (2003): str. 24

³⁹ KNAPP, V. (1995): str. 120

Jak již tedy bylo uvedeno, právní jazyk patří do odborného funkčního stylu a jeho základní znaky se s vlastnostmi tohoto stylu shodují. Tomášek představuje tyto základní požadavky, které by měl právní jazyk splňovat: významová přesnost, jednoznačnost, ustálenost, srozumitelnost.

Právní jazyk se od obecného základu odlišuje také stylem. Tomášek právní jazyk charakterizuje jako jazyk účelový, nikoliv však vytříbený. Nesměřuje tedy ke „kráse“ vyjadřování, nýbrž vyznačuje se ustáleným vyjadřováním a explicitností v právních textech. Právní jazyk nesmí obsahovat jakékoliv emocionální zabarvení, důraz je naopak kladen na přesnost a využití jednoznačných pojmů. Knapp také uvádí, že další vlastností právního jazyka je nevhodnost používání slov souznačných (synonym).

Jak je možné se dočíst v Tomáškově publikaci, slovní zásobu právního jazyka tvoří:

- **Právní termíny**

Právní termíny označují právní skutečnost a jejich význam je možné přesně definovat (např. *un arrêt/ un jugement - rozsudek*). V tomto spočívá hlavní rozdíl mezi termínem a „netermínem“. Autor vysvětluje, že pokud se tedy slovo z obecné slovní zásoby dostane mezi právní termíny, je postupně odborně upřesněno a definováno. Požadavky, jež jsou kladeny na právní terminologii, se shodují s požadavky kladenými na právní jazyk, tedy: přesnost, explicitnost, stručnost atd.

- **Slovní spojení**

Slovní spojení představují víceslovné výrazy, jimiž se právní skutečnost nedefinuje, ale pouze popisuje. Jedná se zpravidla o proces, kdy se samotný odborný termín používá ve spojení s určitým slovesem z obecné slovní zásoby. Tomášek uvádí jako příklad termín *rozsudek (un arrêt/ jugement)*, který tvoří pevnou vazbu se slovesem *vy nést (rendre)* či *zrušit (casser)*.

- **Jazykové šablony**

Jazykovými šablonami autor rozumí ustálené a standardní právní obraty, jež vznikly častým používáním. Jsou to zpravidla víceslovné, většinou polovětné a větné konstrukce, jejichž cílem je dokreslit právní projevy co do jejich stylu. Do

této kategorie řadíme obraty typu „ *tento rozsudek je konečný a není proti němu odvolání*“ – „*cet arrêt est définitif et il n'est susceptible d'aucun recours*“.

5.3 Právní překlad

V této podkapitole nejprve nastíním problematiku právního překladu a následně stručně charakterizuji základní překladatelské postupy s konkrétními příklady z již uplatněné právní terminologie.

Překlad právního textu je složitý proces, neboť o právu se nelze vyjádřit jinak než právním jazykem. Stále aktuálním problémem, se kterým se u překladu právního jazyka lze setkat, jsou různorodé právní systémy. Jak Tomášek popisuje ve své publikaci, je obvykle velice obtížné porovnat dva rozdílné právní systémy. Dále upozorňuje také na to, že právní pojmy a instituty podléhají rychlejší změnám na rozdíl od pojmů, se kterými pracují exaktní vědy. Cílem při překladu právního jazyka je nezbytné dodržet danou terminologii v souladu s právním řádem cílového jazyka. Je rovněž nutné zachovat věcnou přesnost překladu, kdy nesmí dojít k porušení obsahu překládaného textu.

Z hlediska účelu překladu se rozlišují dva typy, které se aplikují i v případě právního překladu. Jedná se o:

Dokumentární překlad – bere ohled pouze na výchozí text, nikoliv na cílového příjemce. V právních textech se jedná o překlad, kdy se překladatel snaží pojem co nejpřesněji popsat a co nejlépe tak čtenáře informovat o obsahu pojmu.

Instrumentální překlad – se naopak soustředí na působení na čtenáře. Překladatel se od samotného originálního znění spíše odchyluje a vytváří u cílového čtenáře iluzi, že překládaný termín tvoří součást příjemcova prostředí.⁴⁰

⁴⁰ NORD, Christiane. *Text analysis in translation*. New York: Rodopi, 2005, str. 139 - 141

Autor také vymezuje dva základní problémové okruhy, které se v odborném překladu vyskytují:

existence ekvivalentu s jiným právním obsahem – nastává tehdy, pokud ekvivalent v cílovém jazyce existuje, ale obsahově neodpovídá. Může jít rovněž o případ, kdy k jednomu pojmu ve výchozím jazyce nabízí cílový jazyk několik ekvivalentů. Proto je nezbytné si dokonale osvojit odbornou slovní zásobu.

neexistence vhodného ekvivalentu – nastává při překladu odborných textů mnohem častěji. Termíny bez ekvivalentu v cílovém jazyce jsou nejčastěji dílem zákonodárců, a i když pro takové termíny vytváří přesnou definici, ekvivalent většinou neexistuje. Tyto termíny často představují různé názvy institucí (např. *juge de proximité*) či termíny ze správního práva. Tomášek doporučuje takové pojmy překládat nejlépe pomocí pochopení jejich smyslu či funkce. Nabízí se tedy možnost vyhledat termín v cílovém jazyce s podobným funkčním významem v českém právním řádu a aplikovat ho v daném kontextu. Pokud žádný termín obsahově nevyhovuje, poslední řešení je podle Tomáška vytvořit zcela nový originální termín.⁴¹

5.3.1 Překladatelské postupy

Souhrn výše uvedených problémů vede k vymezení obecných překladatelských postupů, jejichž cílem je překladateli s nastalými nesnázemi pomoci. Někteří autoři, například Vinay a Darbelnet⁴², rozlišují sedm překladatelských postupů; *kalk, doslovný překlad, modulace, transpozice, výpůjčka, adaptace a ekvivalence*. Tomášek ovšem pracuje pouze se čtyřmi základními překladatelskými postupy; *modulace, transpozice, kalk a výpůjčka*.⁴³ V této bakalářské práci se více přikláním k druhému zjednodušenému členění, protože jej považuji za dostačující.

⁴¹ TOMÁŠEK, M. (2003): str. 97 - 98

⁴² VINAY, Jean-Paul a Jean DARBELNET. *The translation studies reader*. New York: Routledge, 2002, str. 85 - 88

⁴³ TOMÁŠEK, M. (2003): str. 109 - 129

- **Transpozice**

Cílem překladatelského postupu transpozice je snaha o co největší zachování významové stránky právního projevu i v případě, že dojde ke změnám jeho výrazové stránky. Zejména u překladu právního jazyka je třeba výrazovou stránku změnit za účelem věrnějšího vystižení obsahu právního projevu v cílovém jazyce. Tomášek rozlišuje dva základní druhy transpozice, a to transpozici slovnědruhovou a větně-členskou.

Slovnědruhová transpozice se snaží o zachování sémantické stránky v cílovém textu, nicméně dochází zde ke změně slovních druhů. Jako příklad slovnědruhové transpozice z oblasti soudnictví lze uvést tento výraz: *samosoudce – juge unique*.

Větně-členská transpozice, jak píše Tomášek, je typická pro neterminologické části právního jazyka. Avšak aplikace tohoto překladatelského postupu závisí na subjektivním postoji překladatele. Například větu „*Soudní jednání neběží*“ lze do francouzštiny přeložit jako „*La procédure judiciaire est en suspens*“.

Autor dále upozorňuje na to, že překladatelský postup transpozice zahrnuje další dva postupy; postup *kontrace* (transpozice zhušťující), při které dochází ke zmenšování počtu slov a opačný postup *diluce* (transpozice zředující), kdy dochází k rozšiřování lexikálních jednotek. Například pojem „*svědek vypovídající před soudem*“ se pomocí postupu koncentrace do francouzštiny přeloží jako „*témoin judiciaire*“.

- **Modulace**

Dalším překladatelským postupem je modulace, která spočívá v převodu sémantické stránky právního projevu ve výchozím jazyce do odpovídající sémantické stránky v cílovém jazyce za použití přiměřených výrazových prostředků.⁴⁴

Tionová⁴⁵ modulaci definuje jako obměnu ve výpovědi, k níž dochází změnou hlediska. Je nutné ji použít v těch případech, kde by přímý ekvivalent byl sice gramaticky správný, nicméně by neodpovídal duchu cílového jazyka. Z oblasti soudnictví bych jako příklad zvolila francouzský termín *tribunal des conflits*, který lze

⁴⁴ TOMÁŠEK, M. (2003): [citace], str. 116

⁴⁵ TIONOVÁ, Alena. *Francouzština pro pokročilé*. Praha: Leda, 1997, str. 447 - 448

v češtině přeložit pomocí pojmů *kompetenční soud* či *soud pro řešení kompetenčních sporů* (viz následující kapitola).

- **Kalk**

Překladatelský postup kalkování se provádí přesným překladem vnitřní struktury právního projevu z výchozího do cílového jazyka. Využívá se především pro překlad právních termínů. Tento překladatelský postup se aplikuje zejména tehdy, pokud v cílovém jazyce pro překládaný termín neexistuje ekvivalent. Jak naznačuje Tomášek, každý kalk je z hlediska obsahu výpůjčkou, neboť si vypůjčuje významy z cizích jazyků a prostřednictvím vlastních výrazových prostředků je uvádí do jazyka vlastního. Hlavním rozdílem mezi kalkováním a transpozicí spočívá v tom, že kalkování přesně zachovává mluvnické kategorie výchozího i cílového jazyka. Jako příklad se zde nabízí výraz *Cour de cassation*, který do českého jazyka překládáme doslovně jako *Kasační soud*. Jelikož lze pomocí kalkování překládat i slovní spojení či jazykové šablony, je možné jako další příklad uvést slovní spojení „*rendre un jugement/ arrêt*“, pro který v češtině užíváme doslovný překlad „*vynést rozsudek*“. Že se jedná o kalkování potvrzuje skutečnost, že jsou při překladu zachovány mluvnické kategorie.

- **Výpůjčka**

Při použití překladatelského postupu výpůjčky dochází k přenosu termínu z výchozího do cílového jazyka, aniž by se změnila výrazová či významová stránka. Právě v tom spočívá hlavní odlišnost od postupu kalkování, kde dochází k přenosu pouze významové složky. Tomášek rovněž zmiňuje, že výsledkům výpůjčky se také říká „xenotermíny“ a pokud tyto xenotermíny v cizím jazyce zdomácní, nebývá snadné zachovat jejich původní grafickou a fonetickou stránku. Ze sféry soudnictví lze zvolit český pojem *justice* a zároveň francouzský termín *la justice*, neboť oba tyto výrazy etymologicky pochází z latinského termínu *justicia*. Vliv latiny na češtinu i

francouzštinu byl patrný, ale v obou případech došlo v tomto pojmu ke zdomácnění, takže původní výrazová stránka byla setřena.⁴⁶

5.4 Rozbor právní terminologie v oblasti soudnictví

V předcházejících kapitolách jsem se zabývala převážně teoretickou stránkou právního jazyka spolu se základními překladatelskými metodami, které lze při právním překladu uplatnit. Z názvu této podkapitoly je patrné, že provedu analýzu vybraných francouzských termínů z oblasti justice uplatněných v této bakalářské práci. V této souvislosti je nutné zmínit, že v samotné terminologii vztahující se na soudnictví je řada nesouladů způsobených rozdílností obou soudních systémů. Pracovat budu se slovníkovými hesly a pozornost zaměřím pouze na problematické francouzské pojmy, u kterých slovníky navrhují více variant překladu či naopak český ekvivalent žádný zdroj neuvádí. V tomto rozboru si tak kladu za cíl zhodnotit kvalitu a spolehlivost níže uvedených slovníků a dalších zdrojů při právním překladu.

K překladu zvolených pojmů jsem použila tyto překladové slovníky: *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník právnícký slovník* (Larišová, 2008), *Francouzsko-český a česko-francouzský velký slovník nejen pro překladatele* (Lingea, 2007) a *Čtyřjazyčného právníckého slovníku* (Le Docte, 1997). Zdrojem mi byly i francouzské výkladové slovníky *Vocabulaire juridique* (Cornu, 2007) a *Le Grand Robert de la langue française* (2005). Pro překlad jsem také využila publikaci *Introduction au français juridique* (Tomaščinová, 2011), která je rovněž určena překladatelům právních textů a dále jsem informace čerpala z terminologické databáze IATE.

Před provedením samotné analýzy je nezbytné vystihnout pravděpodobně nejdůležitější terminologický rozdíl mezi oběma justicemi. Zatímco všechny stupně české soudní soustavy se shodně označují jako soud, ve francouzském soudnictví se odlišuje termín *tribunal*, který představuje soudy prvního stupně a *cour* označující soudy druhého a vyššího stupně. S tím rovněž souvisí i francouzské termíny

⁴⁶ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 1.vyd. Praha: Leda, 2001, str. 254

ROBERT, Paul. *Le grand Robert de la langue française*: 2. vydání, Paris: Dictionnaires Le Robert

arrêt/jugement, kdy pojem *jugement* označuje rozsudek, který je rozhodnutím soudu první instance a pojem *arrêt* se užívá pro rozsudek soudů druhé a vyšší instance.

5.4.1 Existence více českých slovníkových ekvivalentů

Jak vyplývá z nadpisu, nejprve se zaměřím na příslušné francouzské právní termíny, u nichž slovníky a další vybrané zdroje uvádí jeden či více různých českých ekvivalentů.

- **Tribunal de grande instance**

Prvním pojmem, kde jsem se setkala s nejednoznačným překladem byl *tribunal de grande instance*. Následující tabulka ilustruje různé návrhy překladu.

	Zdroj	Návrh překladu
Tribunal de grande instance	<i>Francouzsko-český a česko-francouzský právní slovník (Larišová)</i>	Soud prvního stupně práva obecného/ Soud vyšší instance
	<i>Francouzsko-český a česko-francouzský slovník nejen pro překladatele (Lingea)</i>	Soud první instance
	<i>Čtyřjazyčný právní slovník, E. Le Docte</i>	Prvoinstanční soud

Tabulka č. 1 – překlad termínu *Tribunal de grande instance*.

Z tabulky je patrné, že termín lze sice překládat různými způsoby, ale ne všechny se významově shodují. Larišová dokonce nabízí dva různé ekvivalenty, a to *soud prvního stupně práva obecného* a *soud vyšší instance*. V jejím původním vydání

právníckého slovníku⁴⁷ jej dokonce překládá pojmem Soud nejvyšší instance, což je poněkud zavádějící překlad, neboť *tribunal de grande instance* je řazen mezi soudy prvního stupně a navíc je nutné podotknout, že vrchol francouzského soudního systému tvoří soud kasační. V současném aktualizovaném vydání⁴⁸ takový překlad již nefiguruje, naopak druhou variantou překladu je *soud vyšší instance*, což působí výstižněji. U čtenáře však takový překlad může vytvářet mylný dojem, že se jedná o odvolací instanci k soudu prvního stupně zvláštního (*tribunal d'instance*). Laický čtenář by jej navíc mohl chybně srovnávat s českým krajským soudem. Svými pravomocemi mu sice pravděpodobně nejvíce odpovídá, nicméně krajský soud je soudem druhého stupně a do francouzštiny tudíž překládán termínem *cour régionale*.⁴⁹

Ostatní nabízené překlady *prvoinstanční soud* a *soud první instance*, významově totožné a lišící se pouze formou, jsou jednou z možností překladu, i když opět přesně neodráží skutečnost. Tímto způsobem by bylo zrovna tak možné přeložit francouzský *tribunal d'instance*, jehož český ekvivalent bohužel ve většině z výše uvedených slovníků chybí. Překládá jej pouze Larišová termínem *soud prvního stupně zvláštní* (se zvláštní příslušností), a proto se pro překlad pojmu *tribunal de grande instance* nejvíce příkláním k první navrhované variantě překladu; ***soud prvního stupně práva obecného***. Tento překlad je výstižný a přesný co do postavení tohoto soudu v rámci soudního systému.

⁴⁷LARIŠOVÁ, Markéta, TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Francouzsko - český právní slovník*. Jinočany: Nakladatelství H&H, 1994, str. 151

⁴⁸LARIŠOVÁ, M. (2008): str. 184

⁴⁹Tamtéž, str. 46

- **Tribunal de police**

Jiný termín, ke kterému slovníky nabízí více ekvivalentů v českém jazyce, je *tribunal de police*.

	Zdroj	Návrh překladu
Tribunal de police	<i>Francouzsko-český a česko-francouzský právní slovník (Larišová)</i>	<i>Přestupkový soud</i>
	<i>Francouzsko-česky a česko-francouzský slovník nejen pro překladatele (Lingea)</i>	
	<i>Čtyřjazyčný právní slovník, E. Le Docte</i>	<i>Policejní, přestupkový soud</i>

Tabulka č. 2 – překlad pojmu *tribunal de police*

Ve výše uvedené tabulce je vidět, že s tímto pojmem si poradily dva ze tří slovníků. V teoretické části bakalářské práce (kapitola 4. 2.) je vysvětleno, že trestné činy jsou ve Francii rozděleny podle stupně závažnosti. Tribunal de police se zabývá nejméně závaznými trestnými činy – přestupky (*contraventions*), proto je první varianta překladu korektní. Druhý zdroj tento pojem nezná, ale samotný termín *přestupkový soud* překládá jako *tribunal correctionnel*. Zároveň tímto pojmem správně překládá *trestní soud* (viz tabulka níže). Třetí zdroj z neznámých důvodů navrhuje překlady dva, z nichž správný je pouze ten druhý. Podobně jako u předchozího zdroje ovšem český termín *přestupkový soud* překládá rovněž i jako *tribunal correctionnel*. Pro *trestní soud* volí pojem *tribunal criminel*, což je zastaralý termín označující původní *trestní soud* oprávněný řešit trestné činy nejtěžší závažnosti. Tento soud však byl v roce 1810 přejmenován na Cour d'assises. Jediným místem, kde stále působí soudní orgán nesoucí název *tribunal criminel*, je francouzské zámořské společenství Saint-Pierre a

Miquelon.⁵⁰ Pro lepší přehled, v následující tabulce jsou označeny navrhované překlady všech tří zdrojů k termínu *tribunal correctionnel*.

	Zdroj	Nabízený překlad
Tribunal correctionnel	<i>Francouzsko-český a česko-francouzský právníký slovník (Larišová)</i>	<i>Trestní soud (rozhoduje v prvním stupni o trestných činech „délits“)</i>
	<i>Francouzsko-český a česko-francouzský velký slovník nejen pro překladaatele</i>	<i>Přestupkový/ trestní soud</i>
	<i>Čtyřjazyčný právníký slovník, E. Le Docte</i>	<i>Přestupkový soud</i>

Tabulka č. 3 – překlad pojmu *tribunal correctionnel*

⁵⁰ *Saint-Pierre-et-Miquelon*, Sénat [online], dostupné z: <http://www.senat.fr/rap/r10-308/r10-3083.html> [vid. 18. dubna 2014]

- **Tribunal des conflits**

Dalším pojmem, kterému bych ráda věnovala pozornost, je *tribunal des conflits*. Následující tabulka opět znázorňuje možnosti, jak lze tento termín přeložit.

	Zdroj	Nabízený překlad
Tribunal des conflits	<i>Francouzsko-český a česko-francouzský právní slovník (Larišová)</i>	<i>Kompetenční soud</i>
	<i>Francouzsko-český a česko-francouzský velký slovník nejen pro překladatele</i>	<i>Soud pro řešení kompetenčních sporů</i>
	<i>Čtyřjazyčný právní slovník, E. Le Docte</i>	<i>Soud pro řešení kompetenčních sporů</i>

Tabulka č. 4 – překlad pojmu *tribunal des conflits*

Tento termín je tedy překládán dvojím způsobem; jednak jako *kompetenční soud* a jednak, více popisně, jako *soud pro řešení kompetenčních sporů*. Na těchto dvou odlišných variantách překladu lze uplatnit teorii dokumentárního a instrumentálního překladu. Larišová, pokud jej překládá pojmem *kompetenční soud*, volí při překladu instrumentální metodu, kdy má příjemce cílového textu nabýt dojem, že je text určen pro něho. Vytvořený termín má působit jako český právní termín. Cílem takové metody je tedy spíše zachovat celkové působení na čtenáře. Naproti tomu zbylé dva zdroje uplatňují metodu dokumentárního překladu, jež se naopak snaží příjemci vysvětlit a přiblížit cizí realitu prostřednictvím popisu. Tato metoda je více popisná, neboť si klade za cíl, aby čtenář (i např. laický) daný pojem pochopil.

5.4.2 Neexistence českého slovníkového ekvivalentu

- **Juge de proximité**

Další termín, který jsem se rozhodla podrobit detailnějšímu rozboru je *juge de proximité*. Jak jsem již popsala v teoretické části této práce, *juge de proximité* představuje nejnižší instanci ve francouzském obecném soudnictví. Podobná instituce v českém soudnictví nefunguje a pro samotný termín „*juge de proximité*“ zatím neexistuje oficiální překlad. Jediná Tomaščinová⁵¹ jej opisem překládá jako „*soudce kompetentní pro běžné spory nízké hodnoty a trestné činy nejnižší závažnosti*“. V tomto překladu se odráží jeho základní pravomoci, které jsou téměř shodné s pravomocemi již zrušené instituce smírčího soudce (*juge de paix*). Rovněž podle některých článků⁵² je *juge de proximité* považován za pravého nástupce smírčího soudce. Jak je také v článku podrobněji popsáno, smírčí soudci se zabývali pouze méně vážnými záležitostmi, tzv. „*affaires de proximité*“ – z toho lze pravděpodobně vyvodit název současné instituce. Smírčí soudci zprvu nedisponovali speciálním vzděláním, byli skutečnými lidovými soudci a jejich popularita mezi občany rychle rostla. Avšak vzhledem k čím dál rozsáhlejšími kompetencím, které jim postupně byly svěřovány, byla tato věhlasná instituce podrobena reformám. Smírčí soudci byli nuceni doplnit si své vzdělání, postupně se tedy stávají školenými profesionály a tato instituce se začala vzdalovat původní revolucionářské myšlence „snadno dostupného soudce z lidu“. Toto období znamenalo pro smírčí soudnictví velký úpadek, neboť ztrácelo svůj prvotní význam. V roce 1958 byly smírčí soudy zrušeny úplně a byly „nahrazeny“ soudy prvního stupně (*tribunaux d'instance*), jež jsou tvořeny pouze profesionálními soudci a disponují širšími pravomocemi ve srovnání s původními soudy smírčími. Navíc v dnešní době je právě *juge de proximité* skutečně nejnižší instancí zabývající se obdobnými záležitostmi jako tehdejší smírčí soudci.

⁵¹ TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Introduction au français juridique*. Praha: Univerzita Karlova, 2011, str. 315

⁵² *La justice de paix – Criminocorpus* [online], dostupné z: https://criminocorpus.org/IMG/pdf/Lien_04.pdf [vid. 17. března 2014]

Juridiction de proximité [online], dostupné z: www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports.../0000.pdf [vid. 17. března 2014]

Jelikož byla instituce „*juge de proximité*“ zavedena s obdobným záměrem jako původní instituce smírčích soudců a protože zde rovněž nevystupují školení profesionálové⁵³, zvolila jsem překlad **smírčí soudce** vycházející především z funkčního hlediska této instituce.

Tento překlad volím i přesto, že např. *Francouzsko-český velký slovník nejen pro překladatele* pojem *smírčí soudce* překládá jako *juge de paix*, ale zároveň i termínem *juge d'instance*⁵⁴. *Juge d'instance* je soudce, který podle Cornuho⁵⁵ vystupuje u soudů prvního stupně zvláštních (*tribunaux d'instance*) a je oprávněn rozhodovat v některých občanských i trestních záležitostech stanovených zákonem. Cornu také potvrzuje to, co uvádí v jedné ze svých publikací i Larišová⁵⁶, že *tribunal d'instance* fakticky nahradil instituci smírčích soudců. Z toho sice lze logicky vyvodit překlad pojmu *juge d'instance* termínem *smírčí soudce*, ale potom se zároveň nabízí řešení přeložit *tribunal d'instance* jako *smírčí soud*.

Jelikož mě samotná problematika takto nejasných pojmů zaujala, pokusila jsem se vyhledat požadovanou terminologii na serveru IATE a nahlédnout, jaká řešení navrhuje k daným pojmům. Některé pojmy nelze v databázi IATE dohledat vůbec a jediné, co bych ráda v této práci uvedla je, že pro výraz *juge de paix* nabízí český ekvivalent *mediátor*. Takový překlad je zcela chybný. *Mediátor* je v obou francouzských výkladových slovnících⁵⁷ charakterizován jako zprostředkovatel mezi dvěma stranami ve sporu. Jedná se o osobu, která může navrhnout smírčí řešení sporu, ale není oprávněná soudit. Oproti tomu *juge de proximité* i přes nedostatečnou kvalifikaci vykonává funkci soudce. Vhodný český ekvivalent pro tento francouzský termín není jednoduché určit, ale na základě znalostí získaných z exkursu do historie prvních

⁵³ *Ministère de la Justice – juge de proximité* [online], dostupné z: <http://www.justice.gouv.fr/organisation-de-la-justice-10031/lordre-judiciaire-10033/jurisdiction-de-proximite-19668.html> [vid. 18. března 2014]

Ministère de la Justice - archives-judiciaires : Les justices de paix (1840 – 1960) [online], dostupné z: <http://www.archives-judiciaires.justice.gouv.fr/index.php?rubrique=10845&article=15479> [vid. 18. března 2014]

⁵⁴ Kolektiv autorů, *Francouzsko-český a česko-francouzský velký slovník nejen pro překladatele*. Praha 2007

⁵⁵ CORNU, Gérard. *Vocabulaire juridique*. Paris 1996, str. 488 - 489

⁵⁶ LARIŠOVÁ, Markéta. *Le français pour les juristes*. Praha: Univerzita Karlova, 2005, str. 44 - 46

⁵⁷ CORNU, G. (1996)

ROBERT, Paul. *Le grand Robert de la langue française*: Paris: Dictionnaires Le Robert

počátků francouzského smírčího soudnictví a dále z výše stanovených důvodů považuji ekvivalent *smírčí soudce* za nejvíce adekvátní.

- **Cour de justice de la République**

Tento termín také spadá do kategorie pojmů, pro něž slovníky nenabízí žádný ekvivalent. V teoretické části byla detailněji vysvětlena funkce této instituce, nicméně v tomto případě ji nelze překládat pomocí pochopení její činnosti, ledaže by se překládala opisem. Jak jsem již vysvětlila, *Cour de justice de la République* je pravomocný soudit členy vlády. Jednou z možností je tedy přeložit tento termín jako *soud pravomocný soudit členy vlády*.

Tomášek rovněž doporučuje vyhledat termín s podobným funkčním významem v právním řádu cílového jazyka, nicméně Česká republika takový soud bohužel postrádá. Pokud tedy žádný pojem obsahově nevyhovuje, nabízí se možnost vytvořit zcela nový originální termín. Pro pojem *Cour de justice de la République* jsem v této práci zvolila vlastní překlad a to *Soudní dvůr republiky*.

Závěr

V první části této bakalářské práce jsem se zaměřila na popis a následné porovnání francouzské a české justice. Hlavním cílem srovnání bylo vystihnout, do jaké míry jsou si oba systémy podobné a naopak jaké jsou zásadní rysy odlišnosti. Ve druhé části jsem stručně pojednala o právním jazyce a dále se věnovala závěrečné analýze příslušné právní terminologie.

Ke komparaci obou typů soudních soustav jsem přistupovala z různých aspektů. Předmětem srovnání byly nejprve právní prameny upravující chod a uspořádání soudů. Obě země mající historický původ v římském psaném právu se shodují v základních aspektech, tj. soudnictví rozčleněné na obecné, správní a ústavní. Právní prameny pro oblast soudnictví, jak ostatně vyplývá z kapitoly 2.3, jsou si v mnohém podobné. Jak je již naznačeno v úvodu práce, oba systémy spočívají na stejných obecných základech dělby moci. Trojdílnost státní moci je myšlenka pocházející z Francie, nicméně stala se základním pilířem demokratických ústav ve zbytku Evropy. Ústava Třetí francouzské republiky také byla jakýmsi prototypem ústav vznikajících v kontinentální Evropě včetně českých zemí.

Ve druhé kapitole se zaměřuji na srovnání historického vývoje obou typů soudnictví. Počátky moderního soudnictví se začínají rýsovat u obou zemí v revolučním období, ve Francii o něco dříve. Hlavní rozdíl lze spatřovat v tom, že od dob Velké francouzské revoluce se francouzský soudní systém téměř nezměnil, což je patrné i z etymologie některých pojmů jako například *Conseil de prud'hommes*. Ve Francii také přetrvaly prvky porotního systému. V českých zemích byl vývoj soudnictví, které vychází z rakouského modelu, poněkud komplikovanější. Soudní systém procházel neustálými změnami v důsledku změn režimů. Jak popisuje Knapp, český právní řád se také střetl se socialistickým typem práva, což platí i pro soudnictví (zrušené správní a ústavní soudnictví).

Následující kapitola pojednávající o organizační struktuře českého a francouzského systému je pravděpodobně pro tuto práci nejpřínosnější. Srovnání poukazuje na zásadní rozdíly v oddělení správního a obecného soudnictví. Francie je v tomto ohledu velmi

striktní již od dob Velké francouzské revoluce, kdy byla pro oba tyto typy soudnictví vytvořena speciální soudní soustava. V České republice se správními záležitostmi zabývají specializované senáty krajských soudů v prvním stupni a Nejvyšší správní soud ve druhém stupni. Markantní rozdíl představují i specializované obecné soudy (např. pro pracovní věci), které jsou stálou součástí francouzského soudního systému, avšak v České republice jsou již minulostí. Francouzský soudní systém také zná další instituce, které nespádají ani do obecné ani do správní větve, což v České republice rovněž neexistuje. Z práce vyplývá, že Francie má jednoznačně rozvětvenější soudní strukturu. Zde je tedy nutné vzít v úvahu, že oba soudní systémy vznikaly v poněkud odlišném právním prostředí. Kromě historických podnětů se také nabízí zcela jednodušší vysvětlení, a to je rozloha země a počet obyvatel. Rozloha Francie je přibližně sedmkrát větší a má rovněž šestkrát více obyvatel. Je tedy logické, že takové množství případů nemohou řešit pouze obecné soudy, ale naopak, existence specializovaných soudů je naprosto nutná.

Francie i Česká republika jsou fungujícími právními státy, které tvoří součást integrované Evropy. Třebaže se jako demokratické země v hrubých rysech víceméně shodují, soudní systém je pro každou z nich jedinečný. V současné době je srovnávací právní věda velmi významná právě pro Evropskou unii, která se snaží v rámci hospodářské koordinace taktéž srovnat jednotlivé soudní systémy a případně zavést určité nástroje ke zlepšení jejich úrovně a efektivity.⁵⁸ Soudní systém České republiky je například kritizován za to, že je příliš drahý. Navíc podle srovnávací studie evropského statistického úřadu trpí v poměru k jiným zemím Evropské unie přezaměstnaností.⁵⁹

Ve druhé části práce jsem se zabývala rozborem příslušné právní terminologie. Mým cílem bylo vyvrátit či naopak potvrdit hypotézu, zda se může překladatel při odborném překladu spolehnout na cizojazyčné slovníky, a to jak odborné tak i

⁵⁸ *Srovnávací přehled EU o soudnictví*, Europa [online], dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-285_cs.htm [vid. 5. dubna 2014]

⁵⁹ *Česká justice je drahá a neefektivní*, EuroZprávy.cz [online], dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/verejna-sprava/6660-ceska-justice-je-draha-a-neefektivni/> [vid. 16. dubna 2014]

neodborné. K rozboru jsem z této práce využila pouze takové francouzské pojmy, u jejichž překladu jsem se setkala s obtížemi. V této kapitole jsem ukázala různé alternativy řešení překladu vybraných pojmů. Při tomto postupu se však ukázalo, že dostupné zdroje, ač mají v některých případech téměř preskriptivní charakter, nejsou pro překladatele vždy spolehlivé. Může z nich sice načerpat informace o daném pojmu, nicméně vlastní překlad se těmito slovníky nemusí řídit. Pro překlady z oblasti soudnictví se např. internetová databáze IATE ukázala jako prakticky nepoužitelná. Vše tedy nakonec závisí na překladatelově porozumění dané problematice, na jeho schopnostech a také na účelu či na příjemci překladu.

Résumé

Cette thèse a pour but d'effectuer une comparaison des systèmes judiciaires tchèque et français en analysant leur évolution historique, leur structure actuelle et aussi leur terminologie qui est en corrélation avec les deux autres aspects.

Cette thèse est divisé en cinq chapitres. Le premier chapitre est un chapitre d'introduction qui explique le rôle du pouvoir judiciaire dans le cadre de l'État. Le deuxième chapitre traite des bases juridiques et les compare. De ce point de vue, il est possible de constater plusieurs similarités liées aux origines historiques communes de la justice française et tchèque.

Le troisième chapitre porte sur l'histoire des deux systèmes judiciaires révélant ainsi certains parallèles dans leur évolution jusqu'au 20ème siècle. Le système judiciaire tchèque était dans le passé semblable au système français, mais c'est à cause des changements politiques (notamment au cours du 20ème siècle qu'il y a eu une rupture de cette évolution « commune ». Un écart se crée entre les deux systèmes et persiste jusqu'à l'heure actuelle.

Le quatrième chapitre est consacré à la structure d'organisation. En ce qui la concerne, le système français est beaucoup plus complexe par rapport au système tchèque. Il compte un grand nombre d'organes judiciaires, ce qui est dû à sa complexité plus importante que dans le cas de la juridiction tchèque.

Un fait est très important pour le système français est le dualisme, c'est-à-dire une division de l'ordre judiciaire et de l'ordre administratif. Cette division n'est pas présente en République tchèque à cause de la législation autrichienne pratiquée sur le territoire tchèque jusqu'à 1918.

Les différences structurelles et historiques mentionnées ci-dessus engendrent une terminologie différente pour le système juridique français et tchèque et causent des

difficultés considérables pour d'éventuels traducteurs. Pour cette raison la terminologie et la problématique de la traduction font objet du cinquième chapitre, qui touche également la théorie de la traduction et les méthodes de traduction.

Les termes les plus spécifiques et révélant le plus de difficultés ont été choisis. La sélection des termes était aussi basée sur les traductions du français en tchèque déjà proposées par des sources imprimées ou électroniques (dictionnaires, publications de spécialité, bases de données en ligne etc), parce que certaines traductions peuvent prêter à confusion malgré une apparente crédibilité incontestable. C'est justement en analysant certaines traductions et en les comparant avec la recherche effectuée, qu'il s'est avéré nécessaire « d'oser » mettre la crédibilité de certains outils en cause et le cas échéant, proposer une traduction personnalisée correspondant aux résultats de l'analyse et de la recherche.

Glosář

Francouzská část

A

Arrêt (*n. m.*)

- de renvoi

B

Bloc de constitutionnalité (*n. m.*)

C

Code (*n. m.*)

- de l'organisation judiciaire
- de procédure civile
- de procédure pénale

Comparaître en justice (*v.*)

Comparution (*n. f.*)

Conseil (*n. m.*)

- constitutionnel
- d'État
- de prud'hommes

- supérieur de la magistrature

Česká část

Rozsudek soudů 2. a vyššího stupně

Rozsudek o postoupení případu
příslušnému soudu

Ústavní pořádek

Zákoník

Zákon o soudní organizaci
Občanský soudní řád
Trestní řád

Dostavit se k soudu

Dostavení se k soudu

Rada

Ústavní rada
Státní rada
Pracovní soud (*zvláštní soud prvního
stupně pro pracovní právní spory*)

Nejvyšší soudcovská rada

Cour (n. f.)

- administrative d'appel
- d'appel
- d'assises des mineurs
- d'assises d'appel
- de cassation
- de Justice de la République

Haute Cour de la Justice

- régionale
- supérieure
- suprême

I

Introduire (v.) une action (n. f.)

≠

Porter (v.) plainte

Infraction (n. f.)

- Contravention (n. f.)
- Délit (n. m.)
- Crime (n. m.)

J

Juge (n. m.)

- d'instruction

Soud (2. stupně)

Odvolací správní soud

Odvolací soud

Porotní soud pro mladistvé

Odvolací porotní soud

Kasační soud

Soudní dvůr republiky (*soudní dvůr s pravomocí soudit ministry ve výkonu funkce*)

Vysoký soud (*soudní orgán s pravomocí soudit prezidenta republiky za trestné činy spáchané při výkonu funkce*)

Krajský soud (ČR)

Vrchní soud (ČR)

Nejvyšší soud (ČR)

Podat žalobu

Podat trestní oznámení

Porušení zákona

Přestupek

Přečin

Zločin (*zvlášť závažný trestný čin*)

1. Soudce, 2. Soud

Vyšetřující soudce

- des libertés et de la détention

Vazební soudce (*soudce pověřený propouštěním na svobodu a uvalením vazby*)

- des enfants
- de paix
- de proximité
- juge unique

Soudce pro mladistvé

Smírčí soudce (*ve Fr. do roku 1958*)

Smírčí soudce (*od roku 2002*)

Samosoudce

Jugement (n. m.)

Rozsudek soudů první instance

Jurisdiction (n. f.)

Soudnictví

- administrative
- judiciaire

Správní soudnictví

Civilní a trestní soudnictví

S

Saisir (v.) un tribunal (n. m.)

Předat věc soudu

T

Tribunal (n. m.)

Soud první instance

- administratif
- correctionnel
- de commerce
- des conflits
- d'instance
- de grande instance
- de police
- pour enfants
- paritaire des Baux Ruraux

Správní soud prvního stupně

Trestní soud (*rozhoduje v prvním stupni o deliktech*)

Obchodní soud

Kompetenční soud

Soud prvního stupně zvláštní

Soud prvního stupně práva obecného

Přestupkový soud

Soud pro mladistvé

Soud týkající se

- des affaires de sécurité sociale

zemědělských nájmu a záležitostí
venkova
Soud pro věci sociálního
zabezpečení

V

Voies (*n. f.*) de recours (*n.m.*)

- Appel (*n. m.*)
- Pourvoi (*n. m.*) en cassation (*n. f.*)

Opravné prostředky

Odvolání
Dovolání/ Kasační stížnost

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

Literatura:

- SCHELLEOVÁ, Ilona, Karel SCHELLE a spol. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Academia, 2004, 592 s. ISBN 80-864-3265-3.
- PROUZA, Daniel. *Organizace justičního systému*. 1. vydání České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008, 75 s. ISBN 978-808-6708-256.
- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. doplněné vydání České Budějovice: Linde, 2003, 75 s. ISBN 80-720-1427-7
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví a právní služby*. 1. vydání Praha: Alfa Publishing, 213 s. ISBN 80-865-7540-3.
- MONTESQUIEU, Charles Louis de Secondat a Markéta ŠÁLENÁ. *O duchu zákonů*. Překlad Stanislav Lyr. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, 365 s. ISBN 80-864-7330-9.
- TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Introduction au français juridique: Úvod do právnické francouzštiny*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, 410 s., ISBN 978-80-87146-44-6.
- KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996, 248 s. Právnické učebnice. ISBN 80-717-9089-3.
- LARIŠOVÁ, Markéta. *Le français pour les juristes*. Praha: Univerzita Karlova, 2005. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0174-5.
- ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Vydání 1. Praha: C. H. Beck, 1995, 268 s. Právo a hospodářství. ISBN 34-063-9312-8.
- STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 660 s., ISBN 80-210-3271-5.
- TIONOVÁ, Alena. *Francouzština pro pokročilé*. Vydání 1. Praha: Leda, 1997, 526 s. ISBN 80-859-2780-2.

- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, 247 s. Právnícké učebnice (C. H. Beck). ISBN 34-064-0177-5.
- NORD, Christian. *Text analysis in translation: theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis*. New York: Rodopi, 2005, 274 s. Amsterdamer Publikationen zur Sprache und Literatur, ISBN 90-420-1808-9.
- VINAY, Jean-Paul a Jean DARBELNET. *The translation studies reader: theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis*. New York: Routledge, 2002, 541 s. Amsterdamer Publikationen zur Sprache und Literatur. ISBN 04-153-1920-X.

Slovníky:

- ROBERT, Paul. *Le grand Robert de la langue française*: 2. vydání., Paris: Dictionnaires Le Robert, ISBN 20052011.
- LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český česko-francouzský právnícký slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 308 s. ISBN 978-80-7380-111-3.
- Kolektiv autorů, *Francouzsko-český a česko-francouzský velký slovník nejen pro překladatele*. Praha: Lingea, 2007. 1375 s. ISBN 80-87062-05-1.
- LE DOCTE, E. *Čtyřjazyčný právnícký slovník*. Praha: Codex, 1997. 766 s.
- REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 1.vyd. Leda, 2001, 752 s. ISBN 80-859-2785-3.
- CORNU, Gérard. *Vocabulaire juridique*. 5. ed. Editor Gérard Cornu. Paris: Presses Universitaires de France, 1996, 862 s. ISBN 21-304-4737-6.
- LARIŠOVÁ, Markéta, TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Francouzsko - český právnícký slovník*. Jinočany:Nakladatelství H&H, 1994, 284 s. ISBN 80-857-8748-2.

Právní předpisy:

- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavních zákonů
- zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění ústavních zákonů
- zákon č. 6/2000 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/ 1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/ 1961 Sb., Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 150/2002 Sb., Soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 182/ 1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

- *Legifrance*
< <http://www.legifrance.gouv.fr/>>
- *Ministère de la justice*
<<http://www.justice.gouv.fr/index.php>>
- *Oficiální portál českého soudnictví*
<<http://portal.justice.cz/justice2/uvod/uvod.aspx>>
- *La justice en France*
<http://www.justice.gouv.fr/art_pix/plaquette_justiceenfrance_fr.pdf>
- *Ústavní soudnictví v komparativním pojetí*
<fpr.zcu.cz/.../Pxednxka_JUDr._Pezla_dne_24.10._-_xstavnx_soudnictvx_v_komparativnxm_pojetx.pdf>
- *Les juridictions des États membres de l'Union européenne*
<curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_14688/qd7707226frc>

Ostatní internetové zdroje:

<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/06/24/01016-20120624ARTFIG00166-les-juges-d-instruction-craignent-pour-leur-avenir.php>

<http://www.bulletin-advokacie.cz/uvaha-ceskou-justice>

<http://www.senat.fr/rap/r10-308/r10-3083.html>

https://criminocorpus.org/IMG/pdf/Lien_04.pdf

www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports.../0000.pdf

<http://www.justice.gouv.fr/organisation-de-la-justice-10031/lordre-judiciaire-10033/juridiction-de-proximite-19668.html>

<http://www.archives-judiciaires.justice.gouv.fr/index.php?rubrique=10845&article=15479>

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-285_cs.htm

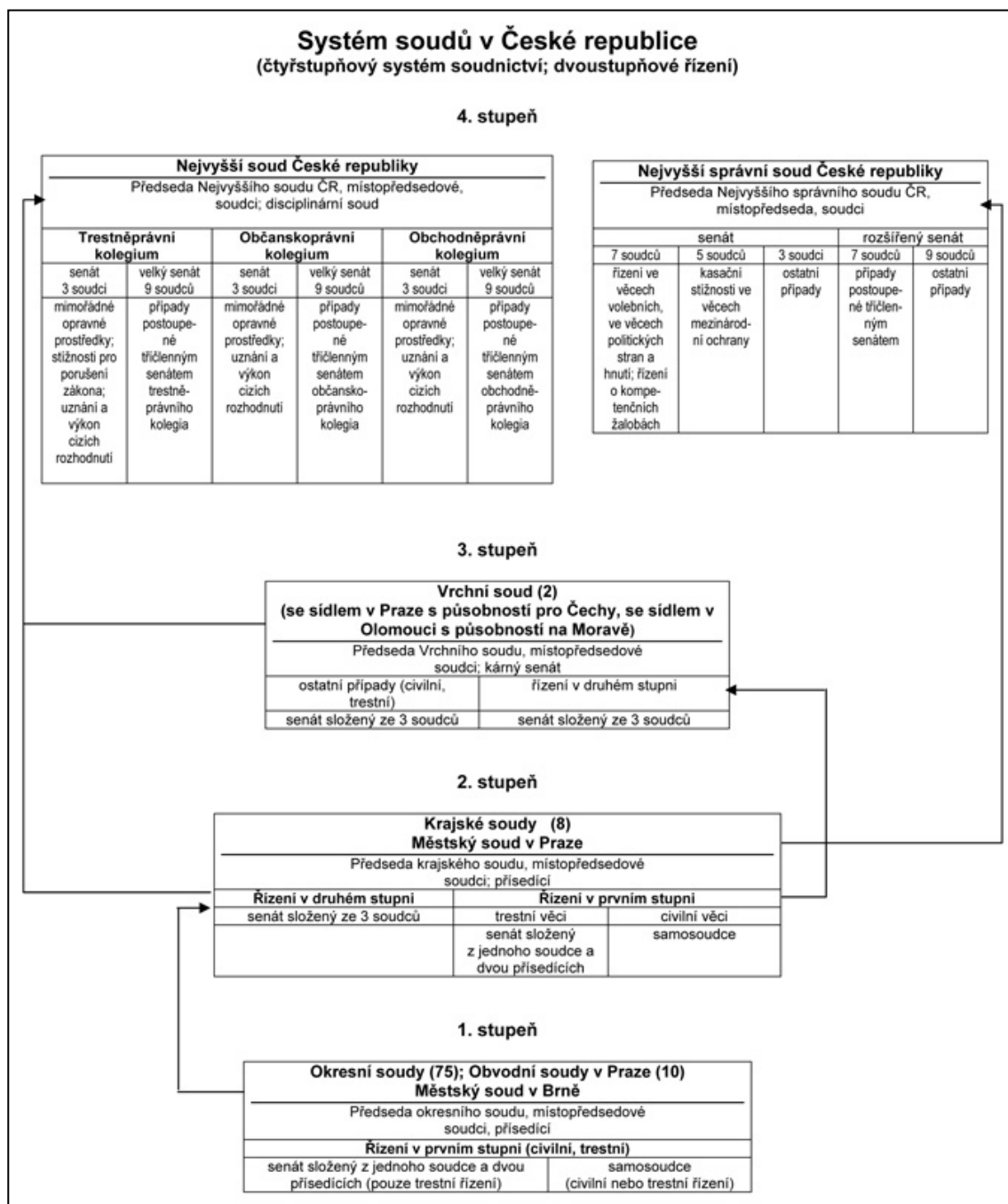
<http://domaci.eurozpravy.cz/verejna-sprava/6660-ceska-justice-je-draha-a-neeaktivni/>

<http://hn.ihned.cz/c1-32414860-sarkozy-odstranjuje-napoleonuv-odkaz>

Seznam příloh

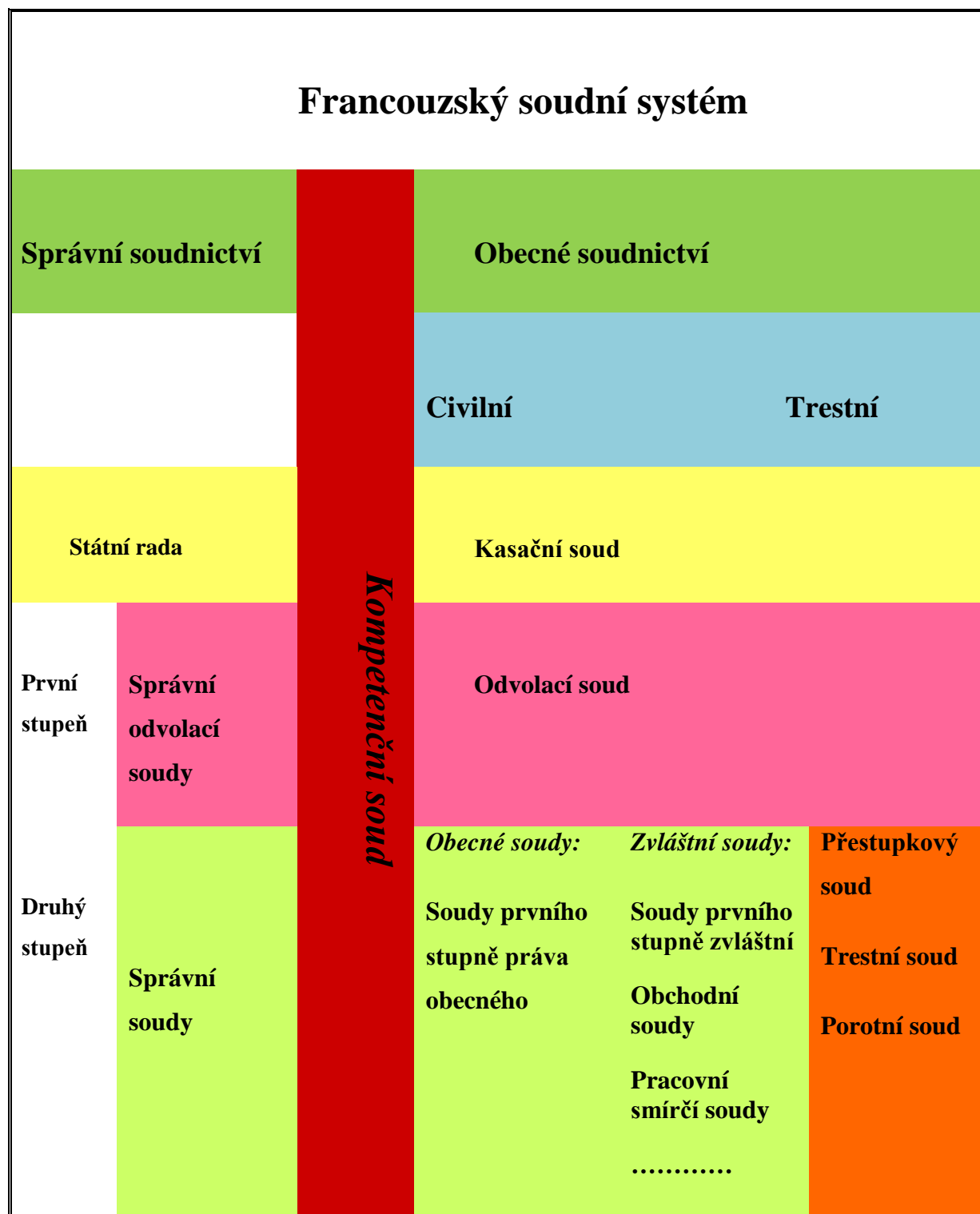
1. Systém soudů v ČR
2. Systém soudů ve Francii
3. Organisation juridictionnelle française

Příloha č. 1

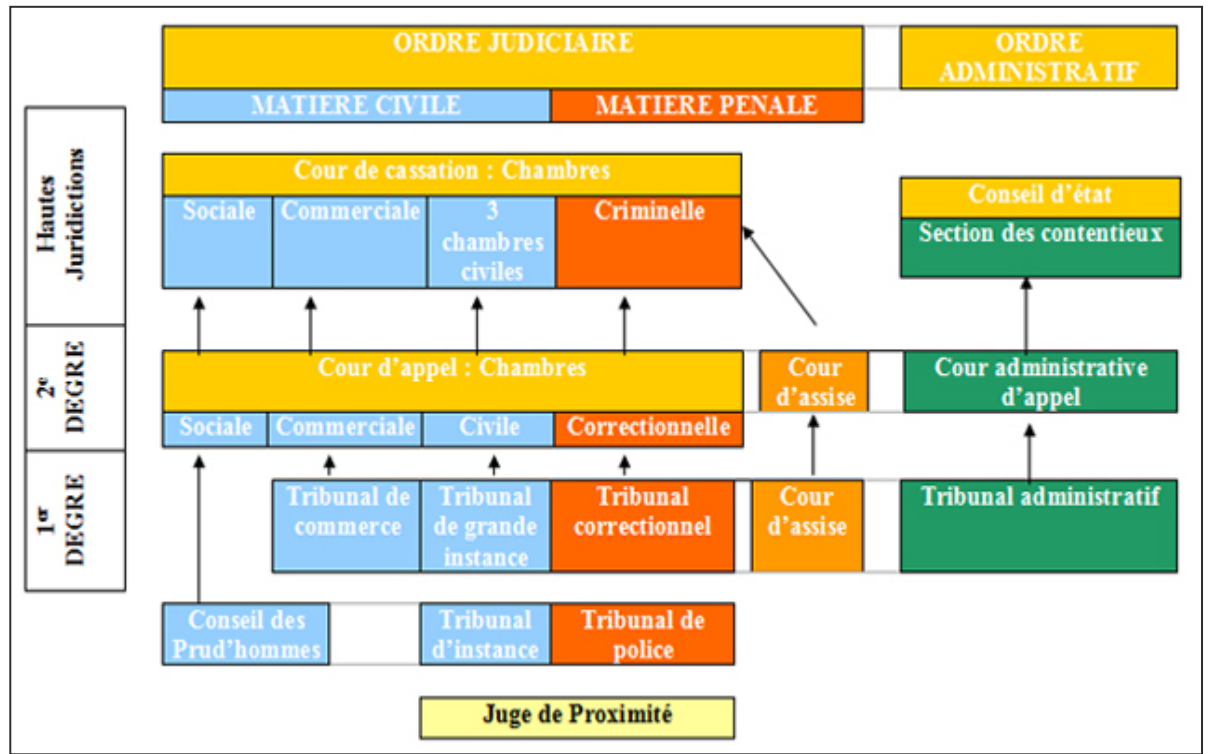


Zdroj: http://ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_cze_cs.htm
[online], [vid. 13. dubna 2014]

Příloha č. 2



Příloha č. 3



Zdroj: <http://www.assurdem.fr/protection.php> [online], [vid. 13. dubna 2014]